

Düşünen Adam'ın Kılavuzu

Dikkatli Vatandaşlar için

Eleştirel Düşünme Kavram ve Gereçlerine dayanarak

Ulusal ve Uluslararası Haberlerde

Medyadaki Önyargı ve Propaganda Nasıl Saptanır?

Dr. Richard Paul and Dr. Linda Elder

Çeviren: Merih Bektaş Fidan

Eleştirel Düşünme Kurumu

Sevgili Okur,

Yazılı basındaki önyargı ve propagandaların arkasındaki mantık esasında basit olup tüm dünyada aynıdır. Her toplumun ve kültürün kendine özgü dünya görüşü vardır. Dünya görüşü insanların gördükleri şeylere renk katar ve onu nasıl gördüklerini belirler. Tüm dünya kültürlerinde yazılı basın, hakkında yazdıkları kültürün dünya görüşünü yansıtır. Ancak dünyada olup bitenlere ilişkin gerçekler, o kültürde olup bitenden çok daha karmaşıktır. Yazılı basının eleştirel bir okuru olabilmek için kişi, bu gerçekleri bilmeli ve ona göre okumalıdır. Eleştirel Düşünce doğal olanı ve insan düşüncesindeki içgüdüyü tersine çeviren bir takım karmaşık beceriler dizisidir.

Eleştirel olmayan bir mantık, bilinçsiz bir şekilde aşağıdaki yazılı olmayan kurallara göre gerçeklere ulaşmaya çalışır:

‘Ben inanıyorsam, o doğrudur.’

‘Biz inanıyorsak, o doğrudur.’

‘Ona inanmak istiyorsak, o doğrudur.’

‘Bizim menfaat ve ilgilerimize hizmet ediyorsa, o doğrudur.’

Eleştirel bir mantık ise, bilinçli olarak aşağıdaki gibi içten gelen dürtüleri adeta düzelten söylemlere uygun olarak gerçeği araştırır:

‘Ona inanıyorum ama o doğru olmayabilir.’

‘Ona inanıyoruz fakat hatalı da olabiliriz.’

‘Ona inanmak istiyoruz, fakat arzularımız bizi önyargılı yapabilir.’

‘O, ona inanacak derecede kökleşmiş çıkarlarımıza hizmet ediyor, fakat bu menfaatlerimizin gerçeklikle hiçbir ilgisi yoktur.’

Bir toplumdaki popüler yazılı basın aşağıdaki söylemlere göre hareket eder:

‘Bu bizim bakış açımıza göre olandır; dolayısıyla doğrusu budur.’

‘Bunlar, ilgili konuya olan bakış açımızı destekleyen gerçeklerdir; bundan dolayı, onlar en önemli gerçekliklerdir.’

‘Bu ülkeler bize yakın olan ülkelerdir; dolayısıyla övülmeyi hak ediyorlar.’

‘Bu ülkeler bizimle iyi geçinmiyor; dolayısıyla onlar eleştirilmeye layıktır.’

‘Bu öyküler, okuyucularımızın ağız tadına en uygun olan ilginç haber ya da onların en fazla etkilendikleri haberlerdir; dolayısıyla basının en önemli öyküleridir.’

Haberleri eleştirel tarzda okuyanlar bu söylemleri tersine çevirir. Bu kılavuz, bunu nasıl yapacağınızı ve dolayısıyla önyargının ve propagandanın insan düşüncesine olan etkisinin nasıl azaltılabileceğini ortaya koymaya çalışacaktır.

İmza

Richard Paul

Eleştirel Düşünce Merkezi

İmza

Linda Elder

Eleştirel Düşünce Kurumu

Çevirenden

Modern insan her gün binlerce bilgi, görüntü, ses ve imaj bombardımanına maruz kalmaktadır. İçinde bulunduğumuz bilgi çağında herkes bilgiyi nasıl edininip kullanacağını bilmek durumundadır. Ancak bu bilgi yoğunluğu ve hızı, onun hangi bilgiyi edinmesi gerektiğini ve hangi yöntemlerle düşünerek kendi sonuçlarına varması gerektiğini bilememesine yolaçmaktadır. Buna dayanarak medyanın insanların düşünme süreçleri üzerinde çok derin etkilerinin olduğunu söyleyebiliriz.

Medya ancak akıllıca kullanıldığı ve yaklaşıldığı takdirde hayatımızı kolaylaştırabilir. Bilgi toplumu söylenenleri, yazılanları ve anlatılanları sistematik bir eleştirel analizden geçirebilmekle yaratılabilir. Aksi takdirde bireylerin zihinleri bulanır, kararları sağlıksızlaşır ve entellektüel vatandaş olmaktan uzaklaşırlar. Peki medyanın önyargı ve propaganda dolu yönünü nasıl tanıyabiliriz? Bunun zararlı etkilerinin önüne nasıl geçebiliriz?

Elinizdeki kitapçık konuya duyarlılığı arttırma anlamında atılmış pratik ve profesyonel bir adımdır. Yoğun, tutarlı, açık ve öz bir çalışma olup içeriği itibarıyla ülkemiz ve dünyamızda olup bitenleri güzel bir şekilde konularla ilişkilendirmiştir. Kitapçığın sizlere ulaşmasındaki desteklerinden dolayı yazarlardan Dr. Linda Elder'e, Türkçeleştirme konusundaki katkılarından dolayı Prof. Dr. Nilgün Sarp'a ve Yardımcı Doçent Dr. Ömer Önder'e, teknik konulardaki desteklerinden dolayı Ertan Fidan'a teşekkür etmek istiyorum.

İnanıyorum ki yalnızca ülkemizde değil dünyada da eleştirel düşünmeye ne denli ihtiyaç duyulduğunu farketmekteyiz. Siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel gündemimizin bu kadar sıcak olduğu ve medyanın da bu anlamda tüm bu olanların odağında bulunduğu bir dönemde, bu kitapçığı Türk okurlarına ulaştırmayı kendime bir görev olarak gördüm. Özellikle öğrencilerin, eğitimcilerin, siyasilerin, yazılı ve görsel basın çalışanlarının, akademisyenlerin, politika yapımcılarının ve ülkesine hizmet etmek isteyen herkesin eleştirel düşünme ve analiz becerilerini anlamak ve geliştirmek durumunda olduklarını düşünmekteyim.

Tüm okuyucularımızın burada anlatılanları ve önerilen düşünme şekillerini daha iyiye ulaşmanın ilk adımı olarak kendi hayatlarında atacaklarına inancım sonsuzdur.

Saygılarımla.

Merih Bektaş Fidan

Uzman Psikolog , Araştırmacı
Nisan 2008, Birmingham, UK
merih@fidan.co.uk

İçindekiler

Demokrasi ve Yazılı Basın	5
Yazılı Basının Mantığını Örtten Mitler	6
Yazılı Basında Önyargı ve Nesnellik	7
Nesnellik Biçimleri	10
Genel Kamuoyunda Önyargının Algılanması	11
Propaganda ve Haber Yazımı.....	11
Kendi Kitlelerini Suçluluk Duygularından Korumak.....	13
Biz-odaklı (Toplum-merkezli) Düşüncenin Teşvik Edilmesi	15
Hikayeleri Arzu Edilen Görüşlere Dönüştürmek.	16
Propagandadan ve Standard Haber Öykülerinden Yararlı Bilgiler Nasıl Edinilir ? ..	19
Eleştirel Bir ‘Haber’ Alıcısı Olmanın Aşamaları	20
Medyanın Kendi Yanlılığının Farkında Olması.....	21
Reklamcılara Olan Duyarlılık.....	21
Hükümete Duyarlılık.....	21
Güç Odaklarının Çıkarlarına Hassasiyet	22
Rakiplere Duyarlılık	23
‘Yeniliğe’ ve ‘Gösterişe’ Olan Önyargı	23
Eleştirel Haberler Tüketicileri	24
Haber Medyasının Yeniden Yapılanması Mümkün müdür?.....	25
‘Eleştirel bir Toplumun’ Ortaya Çıkması Mümkün müdür?	26
Başat ve Karşıt Görüşler: Alternatif Bilgi Kaynaklarını Bulma.....	26
Bağımsız bir Düşünen Olma	28
Önemsenmemiş, Görmezden Gelinmiş ya da Haber Yapılmamış Haberler.....	29
İnterneti kullanma	40
Alternatif Ek Haber Kaynakları	42
Sonuç	43
Kısaltılmış Eleştirel Düşünme Kavram ve Terimleri Sözlüğü	44

Demokrasi ve Yazılı Basın

'Hiçbir şey, insanları önce güç sahibi yapıp sonra onları bilgiden uzak tutmaktan daha saçma olamaz, ki bu bilginin yokluğunda güç kötüye kullanılır. Kendi kendilerini yönettiğini düşünen insanlar, kendilerini bilginin verdiği güçle donatmalıdır. Popüler bilgiye sahip olmayan ya da onu nasıl edineceğini bilmeyen bir popüler yönetim, saçmalığa ya da trajediye giden yolu açmaktan ya da kimbilir her ikisini hak etmekten başka bir iş yapmış olmaz.'

-James Maddison

Demokrasi , halkın milli ve uluslararası olaylar hakkında çok iyi bilgilendirildiği ve halkın olup bitenler konusunda bağımsız ve eleştirel bir şekilde düşünebildiği (teorik olarak) ölçüde etkili bir hükümet etme şekli olabilir. Yurttaşların çoğu haberlerdeki önyargıları göremiyorsa; ideolojiyi, keyfi yorumları ve çarpıtmayı anlayamıyorsa; propagandaya maruz kaldıklarını fark edemiyorlarsa hangi medyatik mesajların ek bilgilerle ayrıca açıklanması, karşı fikirlerle dengelenmeye tabi tutulması gerektiğini, ya da haberin tümünün atılıp atılmaması gerektiğini mantıklı bir şekilde bilemezler.

Dünya çapındaki haber kaynakları, medya mantığı (kitleleri 'ikna' ve halkı manipüle etme sanatı) anlamında, giderek daha fazla gelişmekte ve karmaşıklaşmaktadır. Bu durum ise onların hazırladıkları ve kurguladıkları haberler üzerinde nesnellik ve 'doğruluk' havası yaratmalarını sağlıyor. Oysa çok az insan haberlerin yayılış ve sunuluşlarındaki önyargı ve propagandayı anlama becerisine sahiptir. Parmakla gösterilecek kadar az sayıda insan, olayların nasıl tek-tarafli bir şekilde verildiğini bilebilir, veyahutta genel yazılı basının sunduklarını karşılaştırmak üzere alternatif bilgi ve düşünceleri araştırır. Dünyadaki insanların çoğu hala eleştirel düşünce konusunda eğitimsiz olup ülkelerindeki yazılı basının insafına bırakılmışlardır. Diğer ülkeleri dost ve düşman olarak belirleyen dünya görüşleri, büyük oranda medya yoluyla (ve geleneksel inanç ve törelerce) saptanmaktadır.

Çarpıtılmış bilgi ne bir 'entrika' ne de bir 'suikast/fitne'dir. Esasında basitçe eğitim ve ekonomik gerçeklikle ilgilidir. Gazeteciler ve haber editörleri belli bir kültüre (Alman, Fransız, Meksikalı, Çinli, Koreli, Endonezyalı, Rus, Cezayirli, Nijeryalı, Kuzey Amerikalı vesaire) bağlı insanlardır. Hedef kitleleri ile aynı şekilde düşünürler. Millileştirilmiş bir tarih anlayışı, bağlılık, din, ve genel bir inancı paylaşırlar. Bir Arap editör, dünyayı İsraili editörden daha farklı görür. Pakistanlı bir editör dünyaya Hindistanlı editörden farklı bakar. Çinli bir editör Amerikalı bir editörden daha farklı görür dünyayı. Aynı durum muhabir ve diğer gazeteciler için de geçerlidir.

Üstelik basın mensupları, çok kısıtlı zamanlarda (haberleri yaparken) ve kısıtlı alanlarda (öykülerin hazırlanması ya da sunumunda) çalışır. Bu sebepten dolayı haberlerin yapımında ülkeden ülkeye ya da kültürden kültüre derin farklılıklar görmek şaşırtıcı olurdu.

Her ne olursa olsun, yalnızca, dünya medyasının çalışma sistemini bilenler genel popüler basının kendileri üzerinde yaptıkları etkiyi kontrol etme şansına sahiptirler.

Bu çalışmadaki amacımız okuyucularımıza, medyanın kendi yaşamları üzerindeki etkisini değiştirebilmeleri için herkesin anlayabileceği bir bakış kazandırmaktır. Yazılı basında çıkanları düşünmeksizin kabullenmek yerine onları eleştirel bir

tarzda değerlendirmeye tabi tutmak hepimizin yararınadır. Okuyucularımızın medyadan gelen mesaj ve haberlere tepkilerini verirken bağımsız, içgörü sahibi ve eleştirel olabilmelerine yardımcı olmayı ümid ediyoruz.

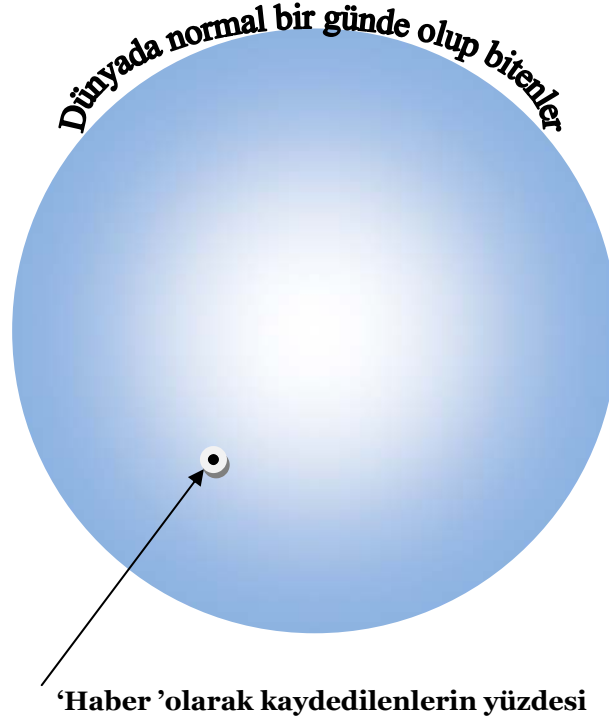
Yazılı Basının Mantığını Örtten Mitler

Medya, işleyişi anlamında bünyesinde bir dizi mit (efsane) besler. Bu mitlere olan inanç, kişinin haberlere eleştirel açıdan bakmasını engeller. Bunlar şöyle sıralanabilir:

- * ‘Haberlerin çoğu bağımsız bir araştırmacı gazetecilik anlayışıyla yapılmaktadır.’
- * ‘Haber yapıcıları yalnızca gerçekleri yazar ve yazılanlar hakkında herhangi bir sonuca varmazlar.’
- * ‘Haber yaparken gerçeklerle düşünceler birbirinden açık bir şekilde ayırılmaz.’
- * ‘Ortada gözle görülür bir gerçeklik vardır (gerçek ‘haber’) ve bu gerçeklik dünya yazılı basınının verdiği ya da tarif ettiği şeydir (bizim haber yapıcılarımız bu konuda objektiftir; düşman ülkelerin medyası ise haberleri sistematik olarak değiştiriyor ya da çarpıtıyor).’
- * ‘Sıradışı (yeni, garip, saçma) şeyler haber olup sıradan şeyler değildir.’

Yazılı Basında Önyargı ve Nesnellik

Haber yapma mantığı ile tarih yazma mantığı birbirine paraleldir. Her ikisinde de işlenen olaylarla ilgili olarak, hem gerçeklikle ilgili çok fazla bilgi hem de bu bilgilere ilişkin çok dar bir alan vardır. Her iki durumda da sonuç aynıdır: gerçeklerin % 99.9'undan asla söz edilemez (aşağıdaki diagramı inceleyiniz).

Haber yapımında nesnellığın veya herkese eşit mesafede durmanın, bütün gerçekleri ve yalnızca gerçekleri vermeye eşit olduğu düşünülürse ('Basılabilecek bütün haberler), nesnellik ve eşitlik bir yanılısama olacaktır. Hiç kimse gerçekliğe ilişkin bilginin çok az bir kısmından fazlasını bilmez, ve kişi bunların tümünü bilse bile tüm gerçekleri ortaya koyması olanaksızdır. Hatta önemli bütün gerçeklikleri bile ortaya koymak imkansızdır, çünkü pek çok kriter önemli olanın ne olduğu belirlemeye kalkışır. Dolayısıyla 'Bu makalede atlanan şey nedir?'; Burada farklı gerçeklikler aydınlatılmış olsaydı acaba nasıl düşünürdüm?'; 'Bu makale, yazarın aksine düşünen bir bakış açısıyla yazılıysaydı, nasıl olurdu?' diye her zaman kendimize sormalıyız.

Örneğin, insanlar genellikle kendileri için anlamlı sonuçları olup olmaması noktasında gerçeklerin önemli olduklarını düşünürler: herhangi bir olay istedikleri şeyi etkileyecek mi, bunun onlara bedeli ne olacak, gelirlerini, yaşam koşullarını, zevklerini, bunların kendilerine uygunluğunu nasıl etkileyecek? Adı geçen olay başkalarını, özellikle uzakta, olaydan habersiz insanları nasıl etkileyeceği oldukça önemli başka bir konudur. Dolayısıyla yazılı basında, dünyada olup bitenlerin hangilerinin 'anlamlı' olduklarına ilişkin büyük bir görüş ayrılığı vardır.

Medya, okuyucuların ilgilendiği konular üzerinde durur. Okuyucular bazı inançlarında mantıksız olsalar bile bu yine de böyledir (örn.: bazı mantık dışı nefreti beslese bile). Böyle olmakla birlikte medya bu nefreti mantıklı imiş gibi işler.

İşte bu sebepten dolayı, köleliğin ABD’de yaygın olarak kabul gördüğü günlerde medya bunu ‘doğal’ bir şeymiş gibi yansıtmıştı. Ülke bu konuda ikiye bölündüğünde, medya nabza göre şerbet verme yöntemini izlemişti (her haber ya da yazı okuyucuların doğru olduğuna inandığı şeyleri doğru olarak göstermişti).

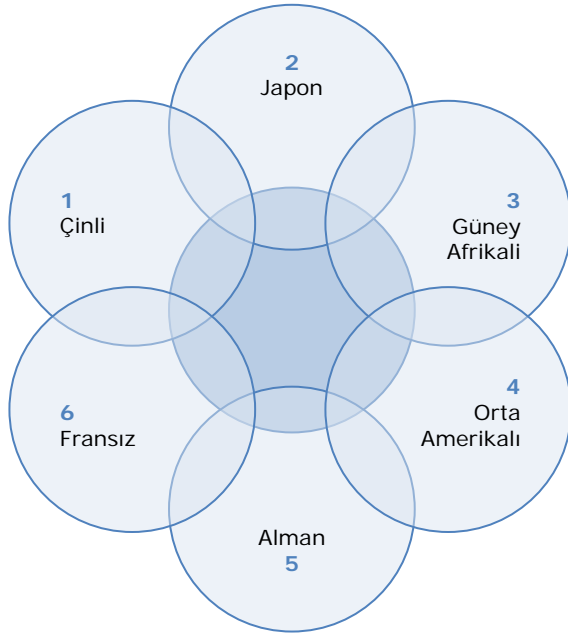
Haber medyasının, belli bir sosyal gruba ‘şok edici’, ‘heyecan verici’, ‘iğrenç’ ya da ‘hoş gelen’ şeyleri nasıl ele aldığını düşünün. Örneğin, plajda üstsüz güneşlenen bir kadın fransız sahillerinde sıradan bir görüntüdür (dolayısıyla bu ayıp karşılanmaz ve bu davranış ‘haber’ niteliği taşımaz). Fakat aynı kadın Lübnan’da tutuklanır ve cezalandırılır (dolayısıyla kadının bu davranışı ayıplanacak ve ‘haber’ niteliği taşıyacaktır. Ya da olimpiyatları ele alalım; her ülkenin yazılı basını kendi atletlerinin başarılı olacağı oyunlara ilgi gösterir. Ve atletlerinden biri altın madalya kazandığında, bu olay halka sanki madalya kazanamadıkları karşılaşmalar önemli değilmiş gibi sunulur. Kendi halkları sık sık ‘zaferlerle’ aşırı heyecanlanıp diğerlerinin kazandıklarıyla ilgilenmez bile.

‘Birçok insan, üzerinde oynanmamış şeylerin gerçekten ne olduklarına dair bilgiyi aramaktan vazgeçerek hoşlarına giden açıklama ve çarpıtmalarla yetinmişlerdir.’

The Wall Street Journal,
7 Mayıs 2004.

İnsanoğlunun nesnellığı yakalaması öyle bir idealdir ki hiç kimse onu tam anlamıyla başaramaz. Yüksek düzeyde entellektel tevazu (çok cahil olduğumuzun bilgisi) gerektirir ve bu, kişinin önemli yargılara varırken kendi görüşüne rakip diğer bilgi ve görüş kaynaklarını dikkate alma ihtiyacının yanısıra özgür bir şekilde kendi görüşünü kabullenmesiyle başlar.

Anahtar nokta şu: Olayların belli bir açıdan bakılarak yorumlandığı pek çok tipik bakış açısı vardır. Farklı görüşlere açık olma ve kendi görüşlerini sorgulamaya istekli olma ‘nesnellik’ açısından hayati önem taşır. Bu, sıklıkla aynı tür olaylara birden fazla bakış açısının nasıl baktığını gösteren diyagramda verilebilir (diyagrama bakınız, sayfa 7). Nesnellik ancak şu koşullarda başarılabilir: Kişi konuya geniş bir perspektiften bakarak ilgili tüm görüşleri öğrenerek, her perspektifi tek tek ele alarak zayıf yönlerini ve taraflı görünüm arzeden özellikleri belirleyerek, ve öğrendiklerini daha büyük kapsayıcı, çok yönlü bir anlayış içerisinde birleştirerek başarabilir. Her perspektif başkalarının yaptığı abartı ve çarpıtmaları ‘düzeltmeli’ ve başkalarının aydınlatılmayan gerçeklere eklemeler yapmalıdır.

Not:

- Bir bakış açısında, yalnızca bazı gerçekler üzerinde durulur.
- Bütün bakış açıları, bazı gerçekleri görmezden gelir ya da onlar üzerinde oynar.
- Hiç bir bakış açısı tam bir kavrama sağlayamaz.
- Farklı bakış açılarını anlamak içgörüyü artırır.

Bir dizi olayı anlamaya ilişkin bir dizi gerçeklikler bütünü.

Aynı Olaylara Odaklanmış Altı Bakış Açısı

'Nesnelliği' (hem tarihi hem de haberleri kavramsallaştırırken), öykü ve aktarımları zengin bir tarihsel yapı içine koyabildiğimiz ölçüde başarabiliriz, ve farklı açılardan yorumlarız. Örneğin, İngiltere'nin Kuzey Amerika'daki sömürgeleriyle yaptığı savaşı (1776- 1783) anlamak için, kişinin olaylara en az üç tarafın gözüyle bakması gerekir: İngiliz Hükümeti, sömürge liderleri ve yerli halk gözüyle.

Nesnel olmayı başarmak için şunları yapmalıyız:

1. Haberlerin ya da tarihsel açıklamanın verildiği bakış açısını belirlemeliyiz,
2. Hedef kitlenin kim olduğunu bilmeliyiz,
3. Hangi bakış açılarının olumsuzlandığını ya da gözardı edildiğini bilmeliyiz,
4. Ham gerçekleri, yorumlardan ve sonradan yapılan eklemelerden ayırdetmeliyiz. *Bunları yaparsak, kimse bizi kolay kolay manipüle edemez.*

Yargularımıza bağımsız bir şekilde ulaşma konusunda hakkımızı daha fazla kullanabiliriz. Bir haberin ya da öykünün hangi bölümlerinin en fazla saygı ya da en az değeri hakettiğini biliriz. Tabii ki bu sayılanları, çoklu bilgi kaynaklarını keşfetmemişsek ve bu kaynakların ne zaman en fazla değerli olduklarını belirleme yöntemini bulamamışsak yapmamız çok zordur.

Nesnellik Biçimleri

'Nesnellik' üç farklı şekilde ortaya çıkabilir. Bunların ikisi gerçek, birisi ise nesnelliğin taklididir.

Entellektüel Alçakgönüllülüğün Nesnelliği

Bu ilk nesnellik şekli, entellektüel tevazu geliştirme ve cehaletimizin farkında olma durumlarına bağlıdır. Dolayısıyla, eleştirel haber dinleyicisi bir öyküyü duyma ile öyküdeki gerçekliğin ortaya konması arasındaki farkı bilir.

Eleştirel alıcılar (Çev.: Dinleyiciler/okuyucular) haberlerde gerçeklik olarak sunulan şeylerin gerçek olmayabileceğini bilir. Haber propaganda, yanlış bilgilendirme, çarpıtma ya da yarı gerçek olabilir. Bunu bilerek, eleştirel alıcı haberlerde dinlediklerini, okuduklarını ve gördüklerini hep 'parantez' içinde ele alır. Kendilerinin de gerçekliğin ta kendisini bilmediklerini bilir ve onlara inanma konusunda 'acele etmezler'. Bilgiyi belli bir şüphe içerisinde algırlar ('Bu doğru ya da yanlış olabilir!') Örneğin, 'objektif jüriler yalnızca bir tarafı dinledikten sonra kişinin suçlu ya da masum olduğu sonucuna varmazlar. Ne yazık ki entellektüel tevazu insanın sahip olduğu ender bir kalitedir. Dünyamızda insanların çoğu dar bakış açlarına mahkum ediliyor ve kendi kültürlerindeki başat görüşlerin çok fazla etkisi altında kalıyorlar. Sonuç olarak GERÇEĞİN kendisini bildiklerini düşünürler. Bu güven, esasında nesnellikten uzak olduklarının bir kanıtıdır. Entellektüel alçakgönüllülüğün ne olduğunu bilmezler ve bunu başarıma konusunda hiç adım atmazlar.

İçinde yaşadığımız
basın, 'çarpıtmalar'
dünyasından uzak değildir.

The Wall Street Journal,

7 Mayıs 2004

Adil, Çok Boyutlu Düşünmenin Nesnelliği

İkinci nesnellik türü birincisinden biraz daha öndedir. Entellektüel alçakgönüllülüğe dayanır. Ayrıca soruları, problemleri ve anlamlarla ilgili konuları aydınlatırken birbirleriyle çelişen görüşler içinde de mantık kurabilme üzerine önemli entellektüel çabayı gerektirir.

Bu objektiflik, en önemli dünya meseleleri ve büyük çaplı çatışmaların karmaşık oluşlarına ilişkin olumlu bir içgörü geliştirmeyle ilişkilidir. Bu duruma gelebilmeyi başaranlar, birçok konuya birden fazla açıdan bakabilir. Pozisyonunu aldıkları bakış açılarının göreceli olarak kuvvetli ve zayıf taraflarını ortaya koyabilirler. Karşıt olma adına muhalefet etmeseler bile rahatlıkla muhalif rolünü oynayabilirler. Parti söylemlerini, biz-odaklı düşünce yapılarını ve entellektüel olarak uyum sağlamayı reddederler. Entellektüel bağımsızlıkları vardır, sabırlıdırlar ve entellektüel bütünlük içerisindedirler.

'Gazeteler bir makalenin ya da imajın önemini, onun konulduğu yerin popülaritesiyle gösterme eğilimindedirler...'

The New York Times International,

11 Mayıs 2004

Sofistike Nesnellik

Üçüncü tür nesnellik 'sofistike' olandır. Bu entellektüel durum, önceden seçilmiş bir tercihi baskın bir savunma isteği ve bir dizi görüş üzerinde çalışmanın sonucu olarak gelişir. Bu düşünce şekli, ekmeğini (ve prestijini) güç sahiplerinin ilgi ve menfaatleri doğrultusunda sürekli özür üretmekten kazanan entellektüellerde yaygındır. Toplumda kök salmış bir anlayış adına ya da ekonomik çıkarlar adına özür dileycilik eğilimi oldukça yaygındır çünkü işin içine para, mevki ve itibar girer. Halkla ilişkiler uzmanları kadar avukatlar ve politikacılar da tipik bir şekilde böyle bir rolü oynamaya hazırdır. Birçok ulusal haber yorumcusu düzenli olarak bu rolü oynar. Okuyucularının ya da izleyicilerinin çoğunluğunun düşünce biçimiyle paralel pozisyonları temsil ederler. Kitleleri ise bu yorumcuları, çoğunluğun görüşünü temsil ettikleri ölçüde 'objektif' görür.

Bir insan kaç tane çıplak Iraklı fotoğrafı görmek ister?

Col. Allan, Baş Editör,
New York Post, 10 Mayıs, 2004.

Genel Kamuoyunda Önyargının Algılanması

Son derece doğal fakat eleştirel olmayan bir şekilde, insanlar kendileriyle aynı görüşte olanları objektif, olmayanları ise önyargılı olarak algılar. Bundan dolayı haber yorumcuları genelin paylaştığı düşünceleri liberal eklemelerle verince, yalnızca liberaller tarafından 'objektif' olarak değerlendirilirler. Hakim anlayışlar muhafazakar bir söylem içinde sunulunca bu sefer de yalnızca muhafazakar tarafından 'objektif' olarak görülürler. İşte bundan dolayı medya, liberal ya da muhafazakar bakış açılarını kitlelerinin görüşlerine uygun düşecek şekilde verir.

Propaganda ve Haber Yazımı

Webster'in Yeni Dünya Sözlüğü propagandayı 'kişinin kendi argümanını ilerletmek ya da karşıtlarına daha fazla zarar vermek amacıyla belli fikirlerin, doktrinlerin, pratiklerin vb. sistematik ve yaygın bir şekilde yayılması' olarak tanımlar. Bu tanımda belli bir kitleye haber yapmak ile propaganda yapmak arasında net bir ayırım yoktur. Her ikisi de sistematik bir şekilde karşıt görüş ya da bakış açılarının önemini azaltmaya çalışır. Mantıksal benzerlik çok dikkat çekici. Tarih yazımı bile bir grup insanı 'Yüceltmek' ya da 'Kötülemek' niyetiyle, dayandığı kavramları ve favorisi olan ideolojiyi baskılayarak ya da o bilgileri görmezden gelerek yazıldığı zaman propagandaya dönüşür.

'Propaganda' kelimesi aldatma ya da çarpıtma gibi bir olumsuz bir anlam taşıdığı için, çok az yazar bu kelimenin kendi öyküleri için geçerli olduğunu kabul eder. İnsanlar dinledikleri haberlerin büyük çoğunluğunu tek bir kültürel ya da ulusal kaynaktan alırsa, bunun görüşlerine yapacağı olası çarpıtma ve aldatma etkileri devam edecektir. Bundan dolayıdır ki pek çok insan tek bir dünya görüşünde sıkışıp kalır (çünkü duydukları şeyler hep aynı bakış açısından gelen fikir ve hikayeler olup başka seçenekler üzerinde ciddi ciddi düşünmezler.)

Bu, elbetteki, verilen görüşün değişmez olduğu anlamına gelmez. Aynı görüşü paylaşan herkes her konu üzerinde anlaşacak diye bir şey yoktur. Bir Alman diğer Almanlarla her konuda aynı görüşü paylaşmaz. Dünyaya Alman gözüyle bakan kişilerle örneğin, Japon ya da Meksikalının gözüyle bakan kişiler arasında anlamlı

bir farklılık vardır. Esasında, her bakış açısının ideal olarak bazı içgörüler taşımasına karşın tümünün eşit derecede içgörü içerdiği söylenemez.

Bu eğilimlerin doğruluğu diğer ülke ve kültürlerdeki haberler ele alındığında kolay bir şekilde görülebilir - özellikle diğer ülke ve kültürler kendi kültüründen oldukça farklı ise. İsraililer, kendi medyalarındaki eğilimin çok az farkında olmalarına rağmen Arap medyasındaki önyargı ve propagandayı çok kolay görürler , bunun tersi de doğrudur.

Amerikan Başkanı George W. Bush İran, Irak ve Kuzey Kore'yi 'Şer Üçlüsü' (axis of evil) olarak gösterdiği konuşmasını Amerikalıların çoğu olumlu karşıladı. 'Dünyayı şeytandan kurtarma' sözünün bir devamı olarak algılandı. Bir kahramanlık dalgası ülkeyi kaplamıştı. Ulusal yazılı basın, yaygın bir öfke duygusu yaymıştı. Amerikalıların büyük çoğunlu için Amerikan hükümeti yüksek idealler (özgürlük, adalet, demokrasi, serbest girişim, insan hakları) için çalışmaktadır. Ülkesini düşmanlara karşı devasa ordusuyla koruyan Başkan, kahramanlık duygularını yeşerten bir imajdı.

Ancak Başkanın konuşması ülke dışında aynı şekilde algılanmadı. İran, Irak ve Kuzey Kore basınında Başkan hemen suçlandı, kibirli olduğu söylendi ve Amerika'nın 'ittifak' içinde olduğu ülkelerin karmaşık yapılarından habersiz olduğu iddia edildi. Aşağıda Fransız ve Alman medyasının, Başkan'ın konuşmasını kendi halklarına nasıl verdiklerine ilişkin bazı örnekler verildi: ¹

- 'Fransa'da, günlük çıkan öğleden sonra gazetesi Le Monde, Bay Bush'un perişan bir halde savaştığını gösteren karikatürü ön sayfada bastı ve bunu 'Bay Bush şu andaki en son düşmanı gösteriyor' şeklinde bir yazıyla verdi.
- Fransa'nın 24-saat haber istasyonu olan LCI' de bir televizyon editörü, 'bu konuşmanın gezegenimizi düzenleme ve uygun gördüğünde ceza verme hakkına sahip olduğuna kendini inandırmış bir şerife' ait olduğunu söylüyordu.
- Alman günlük Suddeutsche Zeitung gazetesinde, bir editör yazısı Chancellor Gerhard Schroder'in bu gece Washington'a gideceği için sempatilerini belirtiyordu ve 'Zavallı Gerhard Schroder, daha yeni seçilmiş Amerikan Sezar'ın tahtına varan ilk sinirli Avrupalı olmak kolay değildir.' diyordu.

Aşağıdakiler ise İran, Irak ve Kuzey Kore basınında çıkanlar:

- İran: Bush'un niyeti kamuoyunun dikkatini Ortadoğu meselelerinden uzak tutmak ve Filistin halkına acımasız baskılar yapan İsrail'e desteğini sürdürmek için zemin hazırlamaktır.' (İran Devlet Radyosu).
- "Kuzey Kore resmi medyası, ülkeyi dünyanın en tehlikeli ülkelerinden biri olarak gösterdiği için Bay Bush'la alay ediyordu. 'Bu boşlaflarla dolu tehdidin' Amerika'nın Güney Kore'deki varlığını haklı gösterme niyetiyle savrulduğunu söylüyordu."

Hemen hemen her olayda insanları 'yabancı' basının önyargılı olduğuna inandırmak kendi basınlarının da öyle olduğuna inandırmaktan tabii ki daha kolaydır. Her ülkenin yazılı basını, kitlelere o kültürün kendi doğrularını verir – çünkü haberler, kitlelerin haberleri algılamalarına uygun düşecek şekilde düzenli olarak verilir.

¹ Yukarıdaki tüm alıntılar 'New York Times' January, 31, 2002, sayfa A12'den alınmıştır.

İnsan dünyaya kültür odaklı bir pencereden baktığında, daima karşı tarafı suçlayan ve yalnızca kendine hizmet eden bir ağ içerisinde düşünür, ve bizim dürüstlüğümüzün karşısında, propaganda ve manipülasyonu kullananların başkaları (yerli ve kültürel düşmanlarımız ya da karşıtlarımız) olduğuna karar verir. Propaganda ve manipülasyonu hep başkaları yapar. Biz özgürce gerçeği söyleriz. Bu düşünce yapısı bir komplo ya da entrika ürünü değildir. Bu, dünyada olup bitenleri halkına aktaran ulusal medyanın kar elde etme girişimlerinin doğal ve beklenen bir sonucudur.

“Önsayfada çıkanlardan kaçınmak, iç sayfadakilerden kaçınmaktan daha zordur.”

New York Times International,
11 Mayıs 2004.

Kendi Kitlesini Suçluluk Duygularından Korumak

Genel (mainstream) medyada en fazla tabu olarak görülen olaylar, o kültürün ahlaki olarak yanlış bulduğu ve suç saydığı hareketlerdir. Örneğin, Amerikan ordusunun Hiroşima ve Nagazaki'ye attığı atom bombalarından sonra olanları ve yaşanan acıların derecesini düşünün. Amerika'da konuyla ilgili bazı tartışmaların yapılmasına karşın bildiğimiz kadarıyla yaygın medya, bombalamanın neden olduğu derin acılarla ilgili olarak çok az belge yayınlamıştır.

Örneğin, Alman Ölüm Kampında sivillerin çektiği acılara ilişkin belgelerle kültürel atomik radyasyona maruz kalan Hiroşima ve Nagazaki'deki Japon nüfusunun acılarına ilişkin yayınlar karşılaştırılabilir. Olaydan sonraki yirmi yılı gözden geçirdiğimizde, yalnızca, sivil halkın acılarını detaylarıyla veren Kuzey Kaliforniya'daki bir Amerikan gazetesi olan Santa Rosa Press Democrat'da bir makale bulabildik. Makale Honolulu'da 1965'te CBS televizyonu için çalışan ve şu an Kaliforniya Santa Rosa'da yaşayan David R. Ford'un yazdığı bir misafir editör yazısıydı. Yazısından bazı alıntılar şöyle (korkunç ayrıntılar çıkartıldı):

‘...Irak fotoğraflarında görülen çıplaklık ve aşağılamadan dolayı, birçok gazete ön sayfaya konu ile ilgili makale ve görüntüleri iç sayfalara koymayı tercih etmiştir.’

The New York Times International
11 Mayıs 2004

“Hiroşima'ya (Japonya) 1965 yılında bir iş için gitmiştim. Amacım: 6 Ağustos 1966'da şehrin üzerine düşen atom bombasından 20 yıl sonra hasta ve ölmekte olan insanlarla görüşmeler yapmaktı. Kadınlar koğuşunu ziyaret ederek işe başladım.’ [Makalede bundan sonra yer alanlar Amerikan okuyucularının kendi hükümetlerini ceza verir konumunda görmeyi çok acı bulacakları ayrıntılı acı dolu öykü ve imajlardan oluşuyordu (Hiroşima'da o gün 200 bin sivil ölmüştü.)) Amerikan muhabiri bir Japon vatandaşa ‘Ama biz halkı uyarmak için milyonlarca broşür atmıştık.’ dedi. Gözlerimin içine baktı. ‘Hiçbir kağıt atılmadı. Hiçbir uyarı verilmedi.”

Elbetteki biz Amerika'nın sivilleri önceden uyardığı şeklindeki suçlamayı doğrulamak ya da yanlışlamak durumunda değiliz. Bizim için bunun anlamı, Hiroşima ve Nagazaki halkının o dönemde ve 50 yıl sonrasında nasıl acılar çektiğini ortaya koyan bilgi ve belgenin

‘Çıplaklık , kan ya da şiddet görüntülerinin yayınlanmasına kesinlikle izin vermeyeceğiz.

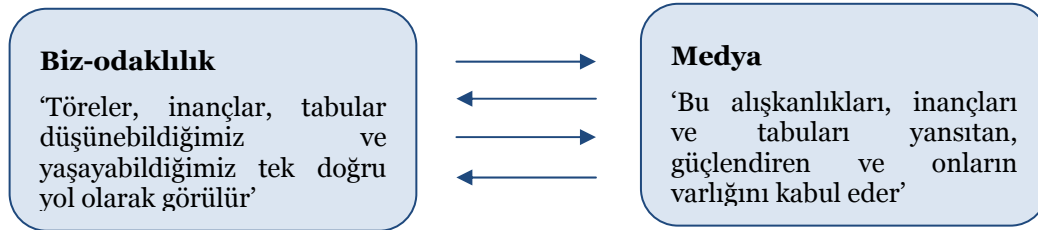
John Banner, Executive producer
ABC's World News Tonight
www.criticalthinking.org

tamamen olmayışıdır. Analizimizi hatırlarsak, Amerikan medyasında bunların yer alması tam anlamıyla ulusal yazılı basından bekleyeceğimiz bir şeydir. İnsanlar, kendi uluslarının ne kadar iyi olduklarını sorgulayan ya da kitlesel acılara yolaçanları sorumlu tutacak haberlere para ödemez. Dünyada olup bitenleri kendi değerlerini, görevlerini geçerli kılacak şekilde verildiğini görmek için para öderler.

Biz-odaklı (Toplum-merkezli) Düşüncenin Teşvik Edilmesi

Temel anlayış şudur. Tüm dünyada medya ve basın, olayları dünyaya hakim ülkenin ideolojisinin 'doğruluğunu' ortaya koymak ya da bunu ima etmek anlamında sunar. Bizim ümidimiz haber medyasını değiştirmek değildir. Muhabirler ve editörler işlerinin doğası gereği mali zorunluluk ve kısıtlar içinde çalışırlar. Okuyucular ise eğitilmemiş bir dünya anlayışına hapsedilmiştir.

Kitlesel medyanın heyecanlı ve eleştirel alıcıları olarak, genel görüş çizgisinde yapılan haberlerin kaçınılmaz olarak biz-odaklı anlayışa dayandığını bilmek durumundayız. Ulusal ve kültürel önyargıları nasıl farkedip anlayabileceğimizi öğrenmek zorundayız. Kültürümüzdeki hakim ideolijinin başkalarının ideolojilerinden daha doğru veya daha fazla derinliğinin olduğunu varsaymamız için hiçbir sebep yoktur. Kişinin kendi kültürüne ait imajı dünyaya sunarken tümüyle doğru ve gerçekçi olduğunu varsayması, bir düşünüşün değil de biz-odaklı tutumun bir kanıtıdır. Biz-odaklılık bütün ülke ve kültürlerde olan bir özelliktir. Yazılı medya böyle olduğunu kabul etmese bile törelerin, alışkanlıkların ve tabuların ajanları olarak çalışırlar.

Karşılıklı Olarak Birbirini Güçlendiren İlişki

Genel basında biz-odaklı düşünmeyle ilgili birçok örnek bulunabilir. Medya işlevsel olduğu toplumun ayrılmaz bir parçasıdır. Ve şunu unutmayınız, medya sektöründe çalışanlar hikayelerini 'satmak' zorundadır. Gazetelerinin, haber bültenlerinin ve dergilerinin piyasada kalabilmesi için ekonomik olarak başarılı olmak zorundadırlar.

'Medya şirketleri üzerindeki kar arttırma baskısı tek başına anlaşılabilir bir konu değildir. Amerikan ekonomi tarihi boyunca, her zaman hissedarları diğer şeylerin önüne koyarak karı en yüksek noktaya çıkarma baskısı olmuştur. Yazılı basın sahibi büyük firmalar, Amerikan iş dünyasını 1980 ve 1990'larda yeniden şekillendiren, hemen hemen toplumun her kesimini etkileyen bütün piyasa eğilimlerine ve ekonomik taleplerine açıktır.'²

Bir kültürdeki düşünce biçiminin çoğu başlangıçta biz-odaklıdır, yazılı basının bu biz-odaklı çerçevede ürettiği her şeyi paketleme dışında fazla seçenekleri yoktur. Bir toplumdaki büyük çaplı iletişim araçları o topluma hizmet eder ve kendi imajını mükemmelleştirir. Önyargılı basın, bir kuraldır, istisna değildir.

² *The News About the News*, by L. Downie and R. Kaiser (New York: Knopf, 2002), p.25

Dolayısıyla, genel basın bütün dünyada kendi ülkelerinin dostlarına taraflı, 'düşmanlarına ise önyargılıdır'. Bundan dolayı dost ülkelerde olup bitenleri mümkün olan en sıcak şekilde verir, yaptıkları olumsuz şeyleri arka plana atar ve olumlu şeyleri öne plana çıkartırlar. 'Düşmanları hakkında haber yaparken de tabii olarak karşıt tutum ve hareketlerde bulunulur. Düşmanların en iyi hareketlerinden sözeden haber yapmak kabul edilir bir şey değildir. Aynı zamanda, düşman hakkında yazılan olumsuz öyküler daima popülerdir ve düzenli olarak üretilip ortaya atılırlar. Bir haber alıcısının/dinleyicisinin, önyargılı hikayeleri bulup ortaya koyabilmesi, onları zihnen karşıt bir önyargıyla 'yeniden yazabilmesi' çok önemli bir eleştirel düşünme becerisidir. Bu şekilde, kişi haberlerdeki değişmiş yapılanmaları her yerde görür. Ve kişi önyargıya karşı gerçeği görebildiği zaman, önyargılı hikayelerin düşünceler üzerindeki ikna edici etkisi kaybolur.

Hikayeleri Arzu Edilen Görüşlere Dönüştürmek

Her gazeteci, dünya sahnesinde sevilen ve sevilmeyen oyuncuları karakterize ederken hangi terimleri kullanacağını sezgisel olarak bilir (kültürel yapıda belirlendiği gibi). *Biz planlarız...* Onlar *gizlice kurgular*. *Biz zekiyiz...* onlar *içten pazarlıklı*. *Biz strateji oluştururuz....* Onlar *komplu teorisi...* Bizde *suçlananlar* var. Onlarda ise *fanatikler*. *Biz gururluyuz..* Onlar *kibirli*. *Biz uzun vadeliyiz...* Onlar *şaşalı ve gürültülü*. *Biz kendimizi savunmak için silah yaparız....* Onlar bizi *tehdit etmek için*. *Biz müdahale ederiz....* Onlar *istila*. *Biz özgürlük savaşçularıyız...* Onlar *terörist*. *Biz anlaşmaları, geçersiz oldukları zaman çığırırız...* Onlar ise *sorumsuz, güvenilmez oldukları ve ahlaki (etik) olmadıkları için anlaşmaları çığırır*.

Gazeteciler okuyucularının ya da muhatab aldıkları kitlenin görüşleri daha iyi yansıtan sözcükleri özenli ve düzenli bir şekilde seçerler. Oysa ilginç bir şekilde, genel yaygın anlayışın temsilcisi olan yazarlar, toplumlarındaki hakim görüşten anlamlı bir şekilde farklılaşan görüşleri de ele alarak haber yaptıkları zaman önyargılı ve sorumsuz olarak adlandırılırlar. Ortalama görüşe uygun çizgide düşünürseniz 'sorumlu', düşmezseniz 'sorumsuz' bir insan oluverirsiniz.

İstisnalar tabii ki vardır. Eğer birçok insanda çelişen fikirler varsa, liberal ve muhafazakar görüşler arasındaki çatışmalar da olduğu gibi, (birçok kültürde farklı şekillerde ifade edilir) istisnalar olur. Bu durumlarda her iki bakış açısı, hem arzu edilen hem de edilmeyen şekillerde verilir (kaynağın muhafazakarlar ya da liberallerce kontrol edilip edilmemesine bağlı olarak). Bununla birlikte bir kişinin bakışı hakim liberal ya da muhafazakar anlayışa girmiyorsa, kişi kökten bir şekilde safdışı bırakılır. Bu iki geleneksel görüşe katılmadıkları için radikaller tanım gereği sorumsuz olanlardır.

Aşağıdaki gazete alıntıları, yazılı basının dünyada olup bitenleri objektif bir şekilde vermeyerek hangi şekillerde okuyucuların görüşlerine uygun olarak geçtiklerini örnekliyor.

Kaynak 1: Press Democrat, March 26, 2003. 'Foreign Media Shows Different Iraq War Than U.S. Outlets.' (Çev.: Yabancı medya Amerika'nın sunduğundan daha farklı bir Irak Savaşı gösteriyor.)

Dünyanın farklı bölgelerindeki gazeteciler Iraktaki savaşı Amerikan merkezli medyadan çok daha farklı bir şekilde vermektedir, ki bu eğilim Bush yönetimine ve genelde Amerika'nın niyetlerine güvensizlik duygularını yansıtmaktadır. Farklı ülke medyalarından haber toplayan World Press Review' in editörü Alice Chasan '

Dünyanın başka yerlerinde insanların çok fazla şüphe içinde olduklarını görürsünüz.’ dedi. Çoğu yabancı haber ‘ABD ne yapmaya çalışıyor?, Savaş gerekiyor muydu? şeklinde çıkıyor.’ dedi Chasan. Oysa tam tersine, ‘Amerikan medyasında bana da bazen çekici gelen bando etkisi ve kahramanlık havası yaratma eğilimi var.’ dedi. Danish Weekendavisen’ in Amerikan büro başkanı Tom Buk-Swienty, ‘Başka yerlerde göremeyeceğiniz bir şey bu.....bence çoğu Amerikan gazetecisi savaş konusunda ciddi ciddi eleştiriye kapalı kalmıştır.’dedi. ‘Bu ülkede ulusal konularda heyecanlı gözükmemeye çabasında olan ve insanların çoğunu memnun etmeye çalışan bir grup basın, demokrasilerde beklenen gözetim mekanizması olmak yerine tamamen halkla ilişkiler makinesi haline dönüşmüştür.’ dedi. Kahramanlık duyguları New York Post’un ön sayfasında bir köşeyi süsleyen Amerikan bayrağı ile verilir. Bu arada, bölgede Amerikan birlikleriyle içiçe olmuş televizyoncular kişi zamiri olarak ‘Biz’i kullanmaya başladılar bile. Amerika’da bulunan yayıncılar ise uzaklardan gelen kötü/acı dolu resimlerin kitlelerinin iştahını kaçırmamasından şikayet ediyorlar.”

[Kaynak 2: Press Democrat, April 4, 2003. ‘The War Americans Don’t See, \(Çev.: ‘Amerikalıların Göremediği Savaş’\), \(Rami G. Khouri, Daily Star Baş Editörü, bir Beyrut gazetesi\)](#)

“Arap Basını – bütün Arap kamuoyu- çoğunluk olarak İngiliz ve Amerikalıların Irak’a yaptıkları saldırıya karşı çıkmakta ve gazetelerin başsayfalarında, makalelerde ve fotoğraflarda bunu söylemekten çekinmemektedir. Çünkü basın ne tam Amerikancı ne de tamamen Amerika karşıtıdır Örnekler bu hafta Arapça çıkan (Cezayir sözkonusu olsaydı Fransızca çıkacaktı) bazı baş yazılar Amerika ve Arap dünyasının savaşı nasıl farklı gördüklerini gözler önüne seriyordu. Fakat Arap dünyasında ve bunun dışındaki bazı öncü gazeteler, hem Amerikan hem de Irak bakış açılarını verecek ve ABD’ni hem saldırgan hem de insancıl gösteren etkileyici fotoğraflar yayınlayacaklardı. Son dönemlerde çıkan bir ilk sayfa fotoğrafında, Iraklı bir sivil Amerikan askerine çay veriyordu. Yaygın görüntüler ise ölü ve sakat Iraklı çocuklar, Amerikan bombaları sonucu ölen ve akrabalarının tabutlarına sarılan anne babalar, harabeye dönmüş sivil binalar, ve Amerikan ve İngiliz birliklerinin aşağıladığı Iraklı sivillere ait fotoğraflardı. Bazen, Amerikan gazetesinde zararsız bir şekilde verilen bir görüntü, Arap medyasında daha alaycı bir yorumla verilebiliyor. Haberin işleniş şekli idolojii yansıtır. Londra’da çıkan ve Orta Doğu’da basılan Aşarq al Awsat ve Al Hayat gibi bölgesel basın, bu konularda en dengeli yayın yapanlardandır. Dar okuyucu kitlesi olan ideolojik gazeteler, ekonomik destek aldıkları yapıların hassasiyetlerini yansıtır ve okuyucularının milli, siyasi ve duygusal görüşlerini aktarırlar. Köşe ve baş yazıların tonu sıklıkla Amerika karşıtıdır. Zaman zaman Beyrut’un AN Nahar gazetesinden Ghassan Tueni gibi Arap yazarlar Saddam Hüseyin ve rejiminin gitmesini istediklerini belirtiyorlardı (ve bu, Amerikan işgalinin reddiyle ikiye katlandı)....”

[Yorum: Bu baş yazı, tüm ülke basınlarının dünya olaylarını, kitlelerinin \(ve ek olarak mali destekçilerinin\) görüşlerini doğrular şekilde verdiği tezini destekliyor. Bu tez sadece ulusal düzeyde değil bölgesel düzeyde de doğrudur. Bundan dolayı, Press Democrat \(Liberal Kaliforniya bölgesinde yayımlandı\) Arap basınının tamamen Amerika karşıtı olmadığını yazdı. Başlık, Amerikalıların bilgi kaynaklarını genişletmeleri gerektiği şeklinde bir gereksinimden bahsediyordu. \(‘Amerikalıların Göremediği Savaş’\). Bunun tersine, New York Times, Arap basını ile ilgili haber geçerken güçlü bir vurguyla, onların Amerika ve İsrail karşıtı olduklarını yazıyordu; halbuki](#)

bizler Amerikan basınının nesnel, dengeli ve adil olduğuna açık açık inandırılmıştık. Bir sonraki alıntıya bakınız.

Kaynak 3: New York Times, April 4, 2003. “Arab Media Portray War as Killing Field”, (Çev.: ‘Arap Medyası Savaşı Öldürme Alanı olarak gösteriyor.’)

O, Arap acısının ve öfkesinin resmiydi. Çarşafli bir kadın akrabasının cesedi üzerine abanmış bir haldeyken, genç delikanlı bombalanmış binanın yıkıntıları arasından bakıyordu. Bu aslında iki resimdi; biri Irak'taki Amerika liderliğindeki savaştan, diğeri de bu hafta ünlü günlük Suudi gazetesi El-Vatan'ın web sitesinde yayınlanan bir görüntüyle bütünleşmiş Filistin topraklarındandı. Bunun anlamı ise sıradan bir Arap okuyucusu için açıktı: Irak'ta olup bitenler Amerika ve işbirlikçilerinin, sürekli olarak nerede bulurlarsa bulsun savunmasız araplara yaptıkları saldırının bir parçasıydı. Irak savaşı üçüncü haftasına girdiğinde, bölgedeki medya giderek artan bir şekilde şu andaki düşmana ve diğer çatışmalarda Arap kanı dökmeye çalışan diğer düşmanlara odaklanmıştı. İsrail bayrağı Amerikan bayrağının üzerinde gösteriliyordu. Haçlılar ve 13.yüzyılda Bağdat'ın Moğol istilasını, Arap medeniyetine barbarca yapılan saldırıları anımsatıyor ve Amerika liderliğindeki Irak işgaliyle eşanlamlı olarak kullanılıyordu. Korkunç çaresizlik öyküleri - silahsız çocuklar, ezilmiş bebekler, öldürülmüş anneler - gazetelerin başsayfalarından ve televizyon ekranlarından adeta arapların oturma odalarına yansıyor. ... medyanın kamuoyuna günlük verdiği mesaj; Amerikan askerlerinin duygusuz birer katiller oldukları, ABD'ne yapılabilecek tek direncin, Arap gururunu canlandırmak olduğu ve Iraklıların pan için –Arapların öz-saygı savaşı- savaştıkları şeklinde idi. Amerikaya karşı beslenen bu öfke sürekli renkli fotoğraflarla, ölü ve yaralı Iraklıların değişmez bir şekilde Amerikan bombalarının kurbanları olduğunu gösteren televizyon görüntüleriyle beslenmektedir. Son günlerde, her geçen gün daha fazla basılan Arapça gazete, askerleri açıktan açığa sivilleri kasten öldürmekle suçlamaktadır. Filistin- İsrail çatışmalarından bu tür görüntülere alışanlar için bile gazetelerdeki günlük savaş haberleri ve saatlik televizyon raporları pek çok Arabı öfkeye boğuyordu. Kahirede'ki haber operatörü Ali Mammouda Arapça şeytan sözcüğünü kullanarak ve gazetelerinden birindeki renkli bir fotoğrafla el sıkışımı göstererek Bush için ‘Şeytan.’ dedi. Birçok arap gazetesinde çıkan görüntü incecik bir kadının kanlı bedenini ve Irak merkezinde bir Amerikan tankının kurbanı olduğu söylenen bebek cesedini göstermekteydi. Üzeri açık tahta tabutlarda yatıyorlardı ve bebeğin yeşil renkli emziği hala ağzında idi. ‘Bush’unuz sizi özgürleştirmeye geliyor, şu kadının haline bakın’. ‘O, şimdi özgür mü ? Suçu neydi? Bebeğin suçu neydi? diyordu Bay Mammouda.

Yorum: Bu makale, Arap medyasında Irak Savaşı kurbanlarıyla ilgili hiçbir doğrunun olmadığını ima ediyor. The New York Times'ın okurları aslında tutucudur, çoğu İsrail Hükümetini ve Amerika liderliğindeki Irak işgalini destekliyor. Dolayısıyla okuyucular Amerikan kuvvetlerini, Amerikan ya da İsrail Hükümetini kötü gösteren bütün yayınları reddetmeye yönlendirilmiştir. Makale, Arap gazetelerinin Irak savaşını yansıtmaya biçimini şiddetle eleştirdiği için haber saklanmadı, geri plana atılmadı bilakis önemli haberlerin verildiği ön sayfada basıldı.

Propagandan ve Standard Haber Öykülerinden Yararlı Bilgiler Nasıl Edinilir?

Propaganda ve tek taraflı haberlerden dahi faydalı bilgi edinebilmek ancak, kişinin haberleri eleştirel bir şekilde okuması, duyması ve görmesiyle mümkündür. Bu ise şu anlama gelir: Haber öykülerinin, düşünce ve inançlarımızı etkilemeye çalıştıklarının bilincinde olmalıyız ve yaratmaya çalıştıkları fikirleri bilinçli olarak analiz etmeliyiz. Kişi bunları, birden fazla perspektifi olan bir tartışmanın yalnızca bir yönünü analiz eder gibi analiz etmelidir. Tek taraflı anlatımlar, biricik ve basit doğrular değildir, fakat en azından sorunun bir yönünü desteklerler. Dahası, standart haberlerde, sık sık karşıt görüşlerin bir kısmına yer verilir (fakat bunlar küçük harflerle olup son paragrafta önemsenmeyecek şekilde, okuyucunun o haberi atlayacağı varsayımına dayanarak verilir).

Eleştirel alıcılar haberlerdeki tek taraflılığı bilir ve sümenaltı edilen ya da görmezden gelinen görüşleri araştırır. Örneğin, hangi haberin ön plana çıkartılıp (ön sayfada) hangilerinin arka sayfalara atılacağını bilirler (Örn.: 24.sayfada).

Aşağıda haber öykülerinin analizi ve yorumunu yaparken sormamız gereken birkaç önemli soru verilmiştir:

- Hedef kitle kim?
- Hangi bakış açısına öncelik tanınıyor?
- Hangi görüşler üstünlük geçiliyor ya da hafife alınıyor?
- Olumsuz yansıtılan görüşlere (konuyu en zeki şekilde anlayanlara) nasıl ulaşabilirim?
- Hangi haberler ve niçin önsayfada verilir ?
- Hangi bilgiler ve niçin sümen altı edilir ?

Eleştirel Bir ‘Haber’ Alıcısı Olmanın Aşamaları

1) ‘Haber Yapımındaki’ temel anlayışın ne olduğunu bilin.

Genel görüşü yansıtan haberlerin yapılış amacının, belirli inanç, değer ve yanlılığı olan kitlelere kar amaçlı haber satmak olduğunu unutmayın.

Amaç eğitmek değildir. Amaç tüm tarafları adil bir şekilde temsil etmek de değildir (bütün taraflar nadiren hedef kitlede temsil edilir). Haber öykülerini bir kitleye satmak için, haberlerin belli bir kitle ile örtüşecek; hedef kitlenin inanç, değer, önyargı ve dünya görüşlerini güçlendirecek ya da onları geçerli kılacak şekilde dikkatlice yapılması gerekir. Gazeteciler tipik bir şekilde hedefledikleri kitlenin inançlarını, değerlerini, önyargı ve bakışaçılarını paylaşan kişilerdir. Öykünün belli bir görüşte olması ancak bu şekilde ‘doğal olarak’ başarılabilir.

Bir kitle için haber yaparken önce şunlara karar verilir:

- a) Kitlenin neyi ‘öykü’ olarak düşüneceğine (neyle ilgilenir ya da ne ile ilgilenmezler),
- b) Kitleye en yakın olabilecek haber ya da en yakın ilgili haberin ne olabileceğine,
- c) Habere ‘başlık’ ya da ‘manşetin’ nasıl atılacağına (okuyucu için ilk aşamada bir tanım yaratmak için)
- d) Habere ne kadar yer ve zaman ayrılacağına,
- e) Haberi diğer haberlerle ve okuyucuların kendilerine ilişkin imaj ve dünya görüşleri ile nasıl ilişkilendirileceğine,
- f) Haberin ‘profesyonel’ gözükmesi için nasıl anlatılacağına (okuyuculara nesnel ve önyargısız, çıplak gerçeklerin en yalın açıklaması).

2.Karşınızdakinin haber yapma mantığını kullanın, haberleri önce çözümleyerek parçalayın sonra onları farklı bir bakış ve anlayışla tasavvur ederek ‘yeniden kurun.’

Yazılı basının eleştirel alıcısı olmak, öncelikle yazılı basının amaç ve hedeflerini, yazılı basınının haber yaparken (neyin ‘haber’ olup olmayacağına, hangi haberi yapacaklarına, en yüksek reytingleri almak ya da en çok satan olmak için haberi nasıl yapacaklarına karar verirken) kullandıkları kriterleri bilmekle olanaklıdır. Becerikli haber okuyucuları /dinleyicileri ulusal, toplumsal ve siyasi öneme sahip konuları belirlemeyi ve onları nasıl bir değerlendirmeden geçirmeleri gerektiğini öğrenirler. Satır aralarını okurlar, verilen haberleri alternatif bakışaçıları ve farklı fikirlere göre zihinlerinde yeniden yazarlar.

3. Konuları yeniden nasıl tanımlamayı, hem yaygın /genel görüşe hem de onun dışındaki alternatif kaynaklara nasıl ulaşılacağını, olayların tarihi bir perpektif içerisine nasıl konulacağını , varsayımları ve dolaylı sonuçları nasıl tanıyıp değerlendireceğinizi öğrenin.

Sistematik sorgulama ve değerlendirme yapabilmek, medya mesajlarını eleştirel açıdan işleyebilmede çok önemlidir.

4. Harcanan çabalardan ve gösterilen her türlü ilgiden güvenirligi düşük haberleri tanımayı öğrenin.

Yapımcının çıkarı ya da haber tüketicisi için içine girdiğinde veya haberlere büyük kitlelerin duyguları (kitlesel korku, öfke, nefret, kahramanlık gibi) karıştığı zaman, haber, en düşük krediye sahip bir haber haline gelir. Bir ülke savaştaysa örneğin, - medyanın savaş hakkında söylediklerinin hepsi savaş boyunca desteğe gereksinim olacağı için (bütün açıklamalar dahil) şüphelidir. Tabu olarak görülen cinsel hareketler de bulunan insanlar hakkındaki haberler buna örnek verilebilir çünkü okuyucunun yaşadığı iğrenme duygusu haberin öyle yapılmasını gerektirir, böylece normal bir tepki olarak 'hissedilen iğrenme duygusu' haklı çıkarılsın ('Çıplaklar Tutuklandı', Cinsel Sapık Kınandı'). Kitlesel tutkulara yolaçan haberler, büyük bir olasılıkla tipik bir şekilde doğası gereği tek taraflıdır, bundan dolayı eleştirel düşünenler için düşük kredili haberler arasında olacaktırlar.

Medyanın Kendi Yanlılığının Farkında Olması

Haber medyası kendi yapılanmasındaki önyargı ve propagandanın ne derece farkında? Bu sorunun kesin bir yanıtı yoktur. Bütün gazeteciler belli bir okuyucu ve dinleyici için yazdıklarını bilirler. Bununla birlikte bu, yaptıklarının ne ima ettiğini ve ne anlam taşıdığını bildikleri anlamına gelmez. Kesin bir şey var ki o da bazı gazetecilerin diğerlerinden daha bilinçli olduklarıdır.

İsrail, Amerika Birleşik Devletleri'nde sevilen bir 'müttefik' olduğu için İsraililerin Filistinlilere yaptıkları baskı ve kötü muamele medyada genellikle 'haklı bir karşı koyma' olarak yansıtılır. Küba'lı Fidel Castro ABD'de düşman olarak görüldüğü için genel görüşe hizmet eden haberciler, Küba Hükümetinin yaptığı onca güzel hizmetleri (sağlık hizmetlerinin herkese ücretsiz olması ve düşük bebek ölüm oranı gibi) görmezden gelerek ya da önemsemeyerek Castro ve Küba'yı sürekli karalayarak anlatırlar. Haber medyası çalışanları, haber yapma yöntemlerinin ne olduğunu bilirse, bu tür haberleri yazarken daha dikkatli olacaktırlar – en azından 'sorumsuz' ve 'önyargılı' olarak etiketlenmemek için.

Reklamcılara Duyarlılık

Haber medyası için bir ülkedeki her grup eşit derecede önemli değildir. Elbette ulusal basın milli kültüre, dine, hakim inançlara ve sosyal değerlere taraf olur. Fakat daha karmaşık modern kültürlerde, bazı grupların medyada daha güçlü rolleri vardır. Örneğin, haber medyası en fazla karı reklamlardan elde eder. Bu grup, finanse ettiği haber medyası tarafından pohpohlanmaz ya da çıkarlarına uygun olarak temsil edilmezlerse hiç memnun kalmazlar. Diğer bir deyişle haber medyası, çıkış noktası itibarıyla potansiyel birçok haber arasından seçebileceği ve çok küçük bir yüzdesi olan mevcutlardan da fazlaca seçemeyeceği için doğal olarak başka şeyler eşit olsa bile, reklamcılara kızdıracak haberlerden kaçınırlar ya da onları vermezler. Bu şekilde davranmayanlar da vardır kuşkusuz. Çoğu haber, haberin çarpıcı etkisine ya da haberin hali hazırda 'çıkıp çıkmadığına' bağlıdır.

Hükümete Duyarlılık

Ulusal haber medyası hükümetin gücüne karşı her zaman duyarlıdır. Hükümet, öncelikle, tipik olarak haber medyasına lisans verir ve medyayı yasalarla düzenler. Sonra, haberler çoğu ulusal haber medyasına üst düzey görevliler ve acentalar tarafından 'verilir'. Bu nedenden dolayı, haber medyası çalışanları hükümeti kökten radikal söylemlerle eleştirmekten kaçınır. Örneğin, ulusal hükümet diğer bazı grupları ya da ulusları düşman olarak nitelendirirse, ulusal haber medyası genellikle

o düşmanı olabildiğince sevilmeyen bir biçimde sunar. Eğer hükümet başka bir ulusa ordusuyla saldırırsa, ulusal haber medyası bu olayı, bir spor karşılaşmasında sıraya giren taraftarlar gibi hükümete sevgi gösterilerinde bulunur. Haber medyası tipik bir şekilde hükümet politikaları ve icraatları hakkında özürler üretir.

Ulusal medyanın öğeleri, iktidarda olmayan bir siyasi partiyle ilişkiliyse bu kural geçerli değildir. Bu durumda, güçlerini muhalefet partisinden alırlar. Bu durumda siyasi destekçilerinin görüş ve inançlarına borçlu olurlar. ABD’de bazı haberler çıkarken bazen Demokrat ya da Cumhuriyetçi partilerin daha fazla etkisinde kalırlar, fakat iki parti de geniş toplum kesimlerinin paylaştığı temel görüş ve inançlarda birleşir. Her ikisi de aynı ülkeleri dost ve düşman olarak görür; büyük ekonomik güçlere, zenginlik ve gücün olduğu ağırlık noktalarına aynı ölçüde duyarlıdırlar.

Temel mantık her zaman aynıdır. Medya belli bir bakış açısına göre haber yapar. Bu bakış medyanın karlılığını/verimliliğini etkileyen ve toplumsal ideolojide yerleşik çıkarları temsil eder. Haber medyası, ister odak noktaları gizlensin, ister arka plana atılsın her zaman kar odaklıdır.

‘Ulusal televizyonlar medya patronunun giderlerini azaltmak için muhabir sayısını azaltmış, yabancı haber bürolarını kapatmıştır. İzleyicilerini ise pahalı haber programları yapmak yerine, yaşam biçimleri ve ünlülerle ilgili haberlere yer vererek, eğlence programları yaparak; ve düşük bütçeli, yüksek karlı haber magazinlerini heyecan yaratan seks, suç ve mahkeme öyküleriyle doldurarak etkilemeye çalışmaktadırlar.’³

Güç Odaklarının Çıkarlarına Duyarlılık

Haber medyası giderlerini en aza indirirken, karlarını en yüksek noktaya çıkarmaya çalışır. Araştırmacı gazetecilik, hazır gelen haberlerden daha pahalıdır. Halkın gözünde güzel bir imaj yaratamazlarsa, kültürel yapı içindeki etkin pozisyonlarının tehlikeye gireceğini bildikleri için güçlü mali çıkar grupları halka yönelik imajlarına sürekli yatırım yaparlar. Bundan dolayı, güçlü medya kaynaklarıyla (ki bunlar habere ihtiyaç duyarlar) güçlü ekonomik çıkarlar (ki bunlar da çıkarlarına uygun haber yapıp dağıtır) arasında hayati ve ayrılmaz bir ilişki vardır. Bu, bütün uluslarda tam anlamıyla varolan bir gerçektir.

Üretim, iletişim, tarım, silah yapımı, havacılık, hukuk endüstrisi (hapishaneler, avukatlar, sosyal çalışmacılar, hapishane kontraktörleri), inşaat sektörü, bankacılık, oto sektörü, sigorta, halkla ilişkiler ve reklamcılık, yayıncılık, eğlence gibi güçlü endüstrilerin tümü günlük haberleri kendi ilgi ve menfaatleri doğrultusunda şekillendirir. Hükümet acentaları ve yöneticilik, yasama, hukuk, askeri ve istihbarat birimlerinde üst düzeyde pozisyonu olanlar günlük haberlerin kendi ilgilerine göre şekillendirilmesinde rol alırlar. Dini gruplar, profesyonel gruplar, sendikalar ve diğer organize gruplar da kendi çıkarlarına yatırım yaparak yoğun bir şekilde haberleri kendi ilgilerine göre şekillendirmeye uğraşırlar.

‘1930’larda başgösteren Büyük Depresyon’dan (Çev.: ABD’inde ortaya çıkan büyük ekonomik kriz) İkinci Dünya Savaşı’na ve 1950’lerdeki Soğuk Savaş’ın başlangıcına kadar, haberciler güçlü olanların

³ *The News About the News*, L. Downie and R. Kaiser (New York: Knopf, 2002), p.10

başarısızlıklarını ve zaafalarını açığa çıkarmak yerine derin devletin görüşlerine daha fazla yer verir gibiydiler. Hükümetin icraatlerini ya da kendilerinin özel şirketlerin basın acentası gibi işlev gördüklerini ve eğlence endüstrisini nadiren eleştirmişlerdi.’⁴⁴

Çünkü çoğu insanın dünyada olup bitenler hakkındaki temel bilgisi kitle medyasından gelmektedir. Sevilen medya programları sevilen bir halk imajının kazanabilmesinde anlamlı bir etkidir.

Rakiplere Duyarlılık

Haber medyası haberleri diğer medyanın geçtiği konular ışığında yapar. Büyük haber ajansları bir öyküye ‘büyük haber ’muamelesi yaparsa, diğerleri de tipik olarak” gündemi takip edemiyor olmamak için aynı konuyu gündeme eşit derecede taşırlar. Büyük medya kölelikte olduğu gibi liderlerini bir ‘sürü’ mantığıyla takip eder. Söz konusu ülkede ulusal ve uluslararası gündem gazeteden gazeteye çok az değişir.

‘Yeniliğe’ ve ‘Gösterişe’ Olan Önyargı

Yeni, acayip, heyecan verici ya da farklı olanın haber yapılması yönünde sistematik bir taraftarlık vardır. Her gün olup bitenler çoğu zaman -önemli olup olmadıklarına aldırmaksızın- atlanır. Oysa büyük toplumsal olaylar binlerce kez yinelenen gündelik olaylarla içiçedir. Bu olayların altında yatan bireysel olaylar çoğu zaman dramatik ya da çok farklı değildir (fakat saçma bir şekilde çok yaygındır).

Bir yanda büyük bir banka milyonlarca müşterisinden düzenli masraf alınca milyonlarca dolar çalmış olur. Fakat böyle bir uygulama haberlerde geçmez bile. Öte yanda bir banka hırsız 10 bin dolar çalsa, bu gündeme oturur. Milyonlarca çocuk her gün okulda aşağılansa, hırpalansa ve bunun etkilerini ömrü boyunca çekse, bu haber olarak düşünülmez. Ancak okulda yalnızca bir çocuk diğer çocukla cinsel ilişkide bulursa bu haber olur. Yeryüzünde her gece milyonlarca çocuk yatağa aç giderken, bu haber olmaz. Fakat bir okul yemek olarak havyar çıkarsa, bu haber olur. Kadınlar ve çocuklar her gün uluslararası köle ticareti yoluyla satılınca haber olmaz, fakat yalnızca bir öğretmen öğrencisiyle cinsel yakınlıkta bulununca, bu haber olur.

⁴ *The News About the News*, L. Downie and R. Kaiser (New York: Knopf, 2002), p.19

Eleştirel Haber Tüketicileri

Eleştirel dinleyici ve okuyucuları şaşırtmak, onlar üzerinde oyunlar oynamak çok zordur çünkü:

- Olayları birden fazla görüşlere göre yorumlamayı öğrenerek alternatif perspektif ve dünya görüşleri üzerinde çalışırlar.
- Basitçe kitle medyasına değil de, birçok düşünce ve bilgi kaynaklarına dayanarak belli bir kavrayış ve içgörü peşinde koşarlar.
- Haberlerle içiçe geçmiş fikirleri tanımayı öğrenirler.
- Haberlerin diğer görüşler esas alındığında nasıl verilebileceği üzerine düşünerek öyküleri zihinlerinde yeniden yapılandırırılar.
- Haberlerin yapılanma biçimlerini, gerçekliğin farklı şekillerde nasıl verildiklerini analiz eder gibi analiz ederler (çünkü bazı haberler gerçeklerin yorumlarla karışımından oluşur.)
- Haber ayrıntılarını açıklık, doğruluk, ilgililik, derinlik, genişlik ve anlamlılık açısından değerlendirirler.
- Haberlerdeki çelişki ve tutarsızlıkları farkedirler (sıklıkla aynı öyküdeki).
- Öykünün hizmet ettiği çıkarları ve ilgileri görürler.
- Üzerinde durulan gerçekliklerle, görmezden gelinen gerçekleri farkedirler.
- Gerçeklik olarak verilen şeyin ne olduğunu anlarlar (tartışılmakta olan).
- Öykülerde saklı olan tartışmalı varsayımları görürler.
- Neyin ima edildiğini farkedirler (ancak açıktan ifade edilmeyen).
- Hangi olası etkilerin görmezden gelinip hangilerinin üzerinde durulduğunu bilirler.
- Hangi görüşlerin sistematik olarak hoşla gidilecek biçimde hangilerinin ise hoşlanılmayacak biçimde verildiğini farkedirler.
- Öyküleri zihinsel olarak sıradan olmayan, dramatik ve haz verici olan lehindeki taraflılığını, bunları belli bir perspektife koyarak ya da onları hesaba katmayarak kafalarında düzeltirler.
- Soru ve sorunların tanımlanmasında kullanılan gelenekleri ve tabuları sorgularlar.

Haber Medyasının Yeniden Yapılanması Mümkün müdür?

Halka taraflı olmayan yazılar sunmak için dünya gazetecilerinin öncelikle bilmedikleri dünya görüşlerine empati ile yaklaşmaları gerekir. Burada, kendileri gibi düşünmeyen insanlar için yazdıklarını tasavvur etmek zorunda kalacaklardır. Kendi bencilliklerine yönelik bir anlayış ve farkındalık geliştirmek zorundadırlar. Kısacası, bu kitapta anlattığımız eleştirel izleyici ve dinleyicilerin yapmaları gerekenleri yerine getirmeleri gerekecektir. Böyle yapmaları durumunda karşılaşacakları en önemli sorun, kendi kitlelerinin onları ve yazdıklarını ‘önyargılı’, ‘etki altında yazılmış’ ve ‘propaganda’ olarak görmeye başlamaları olacaktır. Bu muhabirler kendi kişisel düşüncelerini profesyonel gazetecilik yazılarına yansıttıkları için ‘sorumsuz kişiler’ olarak tanımlanacaklardır. İsraili gazetecilerin, Filistinlilerin görüşlerini sempatik bir şekilde yansıtan makaleler yazdıklarını düşünün! Pakistanlı gazetecilerin Hintlilerin görüşlerini sempatik bir şekilde yansıttığını düşünün!

İşin özü şu: Gazeteciler mesleklerinin işleyişini, doğasını ve sektörün taleplerini kendileri belirlemiyor. Okuyucularının ne isteyip düşündüklerini ya da neyi sevip neden nefret ettiklerini belirleyemezler. Görevlerinin gerektirdiği şeyler büyük toplumun işleyiş şekli, halkın inançları, değerleri ve dünya görüşleriyle belirlenir. Dünyaya benmerkezci ve bizmerkezci (toplummerkezli) kavramlarla bakmak insanın doğasında vardır. İnsanların birçoğu, düşüncelerinin gelişmesi ve artmasıyla ilgilenmezler. İnsanların birçoğu, düşüncelerinin gelişmesi ve artmasıyla ilgilenmezler. İnanıqları şeylerin ve değerlerinin övülerek onaylanmasını isterler. Futbol taraftarları gibi, kendi takımlarının kazanmasını isterler, ve kazandığında zafer çığlıkları atarlar. Kaybettiğinde ise oyunun önemli olmadığını söylenmesini beklerler ya da öteki takımın hile yaptığını ya da görevlilerin onların aleyhlerine olduklarının söylenmesini isterler.

Toplumun geniş kesimlerindeki kitlelerin çoğu, temel görüş veya tutkularını güçlendiren ancak sorgulamayan haberlerin içine çekildikçe, ekonomik zorunluluklar hep aynı kalacaktır. Bu mantık, bir ulusun yemek yeme alışkanlıklarını değiştirmedeki mantığına paraleldir. İnsanlar yağca zengin işlenmiş gıda istediği müddetçe, piyasa onlara yağdan zengin, işlenmiş gıda satmaya devam edecektir. Ve kitleler kendi benmerkezli ve bizmerkezli düşünme biçimlerini güçlendiren, dünyayı yalnızca iyi ve kötünden (görüşleri iyi olarak nitelenen okuyucu düşünceleri ve istekleri ile görüşleri şeytani/kötü olarak nitelenen okuyucuların görüş ve tutkuları) ibaret gösteren haber ve haber yazıları istediği müddetçe, haber medyası da bu tür yazıları yazacaktır. Yeni kaynakların kar ve reytingleri, medyanın okuyucuların nabızları üzerindeki parmaklarıyla artmaya devam edecektir.

‘İçinde yaşadığımız medya dünyası, bir ‘çarpıtma’ dünyasından başka bir şey değildir.’

The Wall Street Journal, 7 Mayıs 2004

Görevlerinin büyük toplumun inançları, değerleri belirlenir. Dünyaya bizmerkezci kavramlarla doğasında vardır.

‘Eleştirel bir Toplumun’ Ortaya Çıkması Mümkün müdür?

William Graham Sumner, 1906’da klasik kitabı *Folkways*’in son bölümünde ‘eleştirel’ toplumların gelişip gelişmeme olasılığını tartışmıştır. Böyle bir toplumla tanımlanmak istenen, yaşama biçimlerinin en temel taşı olarak eleştirel düşünmeyi geliştiren topluluklardı. Sumner eleştirel düşünmenin delilik, kandırmaca, gerçekdışı, kendimizin ve dünyadaki koşullarımızın yanlış kavranmasına karşı tek güvencemiz olduğunu belirtti. Eğitimin, ‘iyi gelişmiş bir eleştirel kavrayışa yolaçtığı sürece iyi bir şey’ olduğunu düşünüyordu.

‘Eleştirel düşünce alışkanlığı, hayatla ilgili sorunları ele alma biçimi olduğu için bir toplumda sıradan bir şey gibi işlev görüyorsa ancak o zaman çok faydasının görüleceğini söylüyor. Bu şekilde eğitilen insanlar kargaşaya karışmaz ve birşeylere inanma konusunda yavaş hareket ederler. Sorunları bir kesinlik ve acı duygusu hissetmeden her seviyede olabildiğince bekletebilirler. Kanıtları bekleyerek sabırla tartabilirler, bunu yaparken çıkarımların yapıldığı yönde ortaya çıkan vurgudan ya da güvenden etkilenmezler. Başkalarının en sert önyargularına ve her türlü kandırmacalarına karşı direnebilirler. Eleştirel kavramayı kazandıran bir eğitim, sağlıklı, iyi vatandaşlar yaptığı söylenen tek gerçek eğitimidir.’

Hiçbir ülke veya kültür Sumner’in anladığı gibi eğitimi düzenli bir şekilde desteklememektedir. Bu tür bir eğitim, toplumlarda nadiren verilir. Haber mediasındaki taraflılığı ve propagandayı ortaya koyabilmek, çeşitli kültürel ve ulusal alternatif duruşu temsil eden ve çoklu kaynaklardan gelen haberleri izlemeye istekli olunduğu sürece mümkün olabilir. Bu yalnızca, dalgaya karşı yüzmeye (okuma, yazma ve yargılarında da) istekli olanlar için olanaklıdır.

Başat ve Karşıt Görüşler: Alternatif Bilgi Kaynaklarını Bulma

Bir kültürde başat görüşleri destekleyen bilgi kaynaklarını bulmak zor değildir. Birçoğumuz için sorun olan şey, ortalama genel görüşü sorgulayacak, üzerinde iyi düşünülmüş görüşleri bulabilmektir. Örneğin, eski Sovyetler Birliği’nde Sovyet çizgisini eleştiren fikirlere ulaşmak zordu. Egemen fikirlerin ötesinde düşünenler her zaman küçük bir azınlık olmuştur. Bunlar, yüzeyin altını kazarak toplumun çoğunluğuna hoş gelmeyecek ya da acı verecek şeyleri ortaya koyar. Bir toplumda o toplumu eleştirenler nadiren meydana çıkar. Elbette ana nokta, dünyadaki her toplumun genel ve karşıt görüşlerinin olmasıdır. Burada karşıt görüşlerin doğru, yaygın görüşlerin ise yanlış olduğunu söylemediğimiz bilinmelidir. Çatışma içinde olan büyük görüşlerden öğrenilecekler de vardır. Önemli olan hem yaygın hem de karşıt görüşlere yer vermektir (en ince/keskin ve derinden ifade edildiği biçimlerine bile). İdeal olan, önemli bir konuda en yetenekli ve kavrayışlı savunucuların gündeme getirdiği görüşlerin tümüne ulaşabilmektir.

Burada kişi iki sorunla karşılaşır: 1) ilgili bütün görüşleri bulmak, ve 2) her büyük konum için en bilgili temsilcileri bulmak .

Amerika Birleşik Devletleri’ne bakalım. Amerikanın genel/yaygın görüşünü büyük Amerikan gazetelerinde bulabilirsiniz. (*New York Times*, *Washington Post*, *Baltimore Sun*, *Boston Globe*, *Chicago Tribune*, *Cleveland Plain Dealer*, *Los Angeles Times*, *Minneapolis Star Tribune*, *Philadelphia Inquirer*, *Sacramento Bee*,

San Francisco Chronicle, ve bunun gibi). Her ülke için benzer yaygın görüşleri yansıtan gazete listeleri yapılabilir. Tabii ki ülkeden ülkeye ve kültürden kültüre yaygın görüşü yansıtan gazeteler arasında fikir örtüşmesi olacaktır, bu, paylaştıkları dini görüşleri, ekonomik ilgileri ve siyasi gelenekleri ne denli paylaştıklarına bağlıdır.

Farklı ülke ve kültürlerdeki karşıt görüşleri bulma, muhaliflerin ne derece “yeraltına” itildiklerine bağlı olarak zorlaşır. Önemli karşıt fikirlerle ilgili en iyi genel kaynak, dünyanın prestijli magazin ve yayınlarında bulunur. Zaman zaman konuları, genel görüşlerin temsilcisi olan medyada da ayrıntılı bir şekilde işleyen yayınlar bulunabilir.

Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri’ndeki *The Nation* böyle bir yayındır. Bu yayın 1865’te kurulduktan sonra entellektüel olarak karşıt görüşler için bir çıkış sağlamıştır. Yayına katkıda bulunanlar arasında şu isimler var: Nelson Algren, Hannah Arendt, W.H. Auden, James Baldwin, Willa Cather, Emily Dickinson, John Dos Passos, W.E.B. DuBois, Albert Einstein, Lawrence Ferlinghetti, Robert Frost, Carlos Fuentes, Emma Goldman, Langston Hughes, Henry James, Martin Luther King, Jr., D.H. Lawrence, Robert Lowell, Thomas Mann, H.L. Mencken, Arthur Miller, Pablo Neruda, Octavio Paz, Sylvia Plath, Ezra Pound, Bertrand Russell, Jean Paul Sartre, Upton Sinclair, Wallace Stevens, I.F. Stone, Gore Vidal, Kurt Vonnegut, Alice Walker, and William Butler Yeats. Açıkçası, bu yayın genel/yaygın görüşü yansıtmayanlar için çok değerli bir kaynaktır. *The Nation* tartışmalı siyasi ve kültürel konularda haftalık magazine ek olarak 6500 konu içeren dijital bir Arşiv de kurmuştur . (www.archive.thenation.com’a bakınız)

Elbette tüm haber ve yorum kaynakları eleştirel bir şekilde okunmalı, dikkatli bir şekilde analiz edilip değerlendirilmeli, entellektüel bağımsızlık için araçlar, GERÇEĞİN araçları olarak değil de gerçeğin bir kısmı için kaynak olarak kullanılmalıdır . İdeal olan ise belli bir görüş ya da perspektiften bağımsız olmaktır.

Bağımsız bir Düşünen Olma

Kişinin, haber medyasındaki önyargı ve propagandayı ortaya koyabilmesi için düşünme eylemi üzerinde çok durması gerekir. Bağımsız bir düşünür olma süreci kendi zamanlarında yaygın görüşleri sorgulayan ünlü muhaliflerin, düşünürlerin yazılarını okumayla anlamlı bir şekilde geliştirilebilir. Aşağıdaki bireylerin her birisi, yaygın ve gündelik ortalama görüşleri eleştirmiş, ve kültürel yapının dışında düşünmüştü.

Tom Paine	(<i>Common Sense</i> , 1776)
William Lloyd Garrison	(<i>The Journal of the Times and The Liberator</i> , 1831)
Wendell Phillips	(<i>Speeches, Lectures, and Letters</i> , 1863)
Margaret Fuller	(<i>Memoirs</i> [2 vols], 1852)
Henry David Thoreau	(<i>Essay on Civil Disobedience</i> , 1849)
John Stuart Mill	(<i>On Liberty</i> , 1859)
Emma Goldman	(<i>My Disillusionment with Russia</i> , 1923)
Henry George	(<i>Social Problems</i> , 1883)
Thorstein Veblen	(<i>The Vested Interests and the Common Man</i> , 1919)
John Peter Altgeld	(<i>Our Penal Machinery and Its Victims</i> , 1884)
Lincoln Steffens	(<i>The Struggle for Self-Government</i> , 1906)
William Graham Sumner	(<i>Folkways</i> , 1906)
Gustavus Myers	(<i>History of the Great American Fortunes</i> [2 vols], 1907)
Jose Ortega y Gasset	(<i>The Revolt of the Masses</i> , 1932)
William J. Lederer	(<i>A Nation of Sheep</i> , 1961)
H.L. Mencken	(<i>Prejudices</i> [6 vols], 1977)
Eric Hoffer	(<i>The True Believer</i> , 1951))
Matthew Josephson	(<i>The Robber Barons</i> , 1962)
Bertrand Russell	(<i>Unpopular Essays</i> , 1952)
C. Wright Mills	(<i>The Power Elite</i> , 1959)
Howard Zinn	(<i>A People's History of the United States</i> , 1995)
Ralph Nader	(<i>The Ralph Nader Reader</i> , 2000)
Noam Chomsky	(<i>Engineering Consent</i> , 1992)

Önemsizmemiş, Görmezden Gelinmiş ya da Haber Yapılmamış Haberler

Dünyada her gün vuku bulan milyonlarca olayın sadece çok küçük bir yüzdesi (birkaç yüz) “haber” yapılır (o kültür içerisinde). Seçilen hikayeler tipik bir şekilde toplumun başat kültürel anlayışını destekler. Bu başat bakış açılarını onaylamayan haber öyküleri atlanır, es geçilir ya da “gömülür” (çok az yer verilir ve ilgi gösterilir). Bir kültürde gömülen haberler, diğer kültürde ilksayfa haberi olabilir.

Bu olgu, kültürlerarası bir çatışma olduğu zaman daha da yoğunlaşır. Böyle bir durumda, aynı olay çok farklı şekillerde kavramsallaştırılır. Örneğin, özellikle savaş zamanlarında, her ülke kendi halkına bu savaşı yalnızca kendini doğrulayan terimlerle anlatır. Her iki taraf da insanlık dışı şeyler yaptığı halde, kendi yaptıklarını saklayarak, inkar ederek ya da önemsiz göstererek yalnızca düşmanın yaptığı kötülükleri ön plana çıkarır. Herkes kendisini iyinin (güzelin, adaletin, vb) temsilcisi olarak gösterirken, düşmanlarını ise kötü güçlerin temsilcisi olarak gösterir. Kitleselel medyanın bu kendine hizmet eden işlevinin öntahmin gücü, karşılıklı olarak çizilen “düşman imajı” üzerine yapılan araştırmalarda ortaya konulmuştur.

Düşmanlara ilişkin imajlar hep birbirlerini yansıtır – yani her biri aynı üstün erdemleri kendilerine ve aynı kötü özellikleri düşmana atfeder. “Biz”, güvenilir, barış taraftarı, şerefli ve insancıl insanlarız; “onlar ise” arkadan vuran, savaş yanlısı ve acımasızlar. 1942’de Amerika’da yapılan bir alan araştırmasında, Alman ve Japonları (düşman) tanımlayan ilk beş sıfat arasında savaşı seven ve acımasız olmak da vardı. Bunların hiçbirisi müttefikleri Ruslar için ilk beş sırada söylenmedi; 1966 yılında ise bu sıfatların hiçbirisi Amerikalılar gözünde Alman ve Japonlar (müttefikleri) için geçerli değildi artık, fakat Ruslar (düşmandan ziyade rakip) savaş yanlısı ve kötü niyetli olarak belirtiliyordu... Düşmana ilişkin imajlar tıpkı şekil değiştiren lens gibidir; kendisini teyit eden bilgiyi fazlasıyla ön plana çıkaran, ve kendisiyle uyumlu olmayan bilgiyi dışarda bırakan camlar gibidir. Bundan dolayı medya, düşmanın hainliği üzerine yazar, yayın yaparken insani olan tutumlarını ise görmezden gelir. (Jerome Frank, Chemtech, August 1982, p.467.)

Aşağıda Amerikan genel medyasında görmezden gelinen, gömülen ya da hiç yazılmayan haber örneklerini veriyoruz. Sümen altı edilen hikayelere ise az öncelik verildi. Görmezden gelinen hikayeler karşıt ve kitleselel olmayan yayınlarda çıkmıştır. Gözardı edilmiş her haberde özellikle şuna dikkat edin; bu haberler büyük medyada çıktığı zaman egemen Amerikan imajı ya da Amerika’nın dünyadaki imajıyla nasıl ters düştüğüne. Eğer bu es geçilen haber öyküleri kitleselel medyada çıkmış olsaydı, Amerika’nın halkın gözündeki özgürlüğe, adalete, insan haklarına saygılı, yeryüzü kaynaklarını koruyan, uluslararası yasalara uyan ve demokrasiyi savunan imajı çok zarar görecektir.

Bütün ülkelerde, medya neyin verilir neyin verilmeyeceği, neyin olumlu neyin olumsuz yansıtılacağını bir dizi eleme sonucunda, o kültüre ait en hoş görülen öz- imajı bulup yansıtır. Okuyucularımızın çoğunun Amerikan vatandaşı olacağını düşündüğümüz için örneklerimizde ABD’de verilmeyen ya da baskı altında tutularak çıkartılmayan haberleri seçtik. Analizimiz kitle medyasının benzer bir çalışmasıyla paralel görülebilir. Elbette haberlerin ne ölçüde çarpıtılacağı ülkeden ülkeye değişir ve ne kadar değişeceği de her öykünün ayrıntılı analizinden sonra belirlenir.

Örnekler:

Bu bölümde verilen alıntılar genel haber medyasında üzeri örtülen, haber yapılmamış ya da görmezden gelinmiş öykülerden oluşan küçük bir seçmedir. “Görmezden gelinmiş” haber hikayelerini, genel medya dışında kalan kaynaklardan topladık, bu kaynaklar çoğunlukla sıradan vatandaşın bilmediği krşıt görüşleri içerir. Her öyküyü, öykünün ortaya koyduğu sorun formunda vermeyi tercih ettik. Düşünceleri yaygın medya tarafından şekillendirilen okuyucular, soruları olumsuz cevaplandırarak ve haberi “önyargılı”olarak nitelendirecektir.

1. Dünyanın saygı duyulan ülkeleri, Amerika'nın dünya barışına yönelik bir tehdit oluşturduğunu düşünüyorlar mı?

Kaynak: *New York Times*, 2/3/03. “Arrogance may come back to haunt U.S.” Başyazı, Nicholas Kristof.

Time dergisinin Avrupa baskısı kendi internet sayfalarında bir araştırma yapmıştır:

“2003 yılında hangi ülke, dünya barışına en büyük tehlikeyi teşkil ediyordu?” Şimdiye kadar 318.000 oy kullanıldı, yanıtlar şöyle: Kuzey Kore %7; Irak % 8; ABD % 84.”

Yorum: Biz bu bilgiyi, Amerikan genel medyasında yorum şeklindeki bir başyazı dışında bulamadık. Amerika'nın dünya barışına en büyük tehdit oluşturabileceği düşüncesi, Amerika'nın öz-imajiyla derinden çelişmektedir.

2. Amerika, müttefiklerinin yaptığı zulümlerden ne derece sorumludur?

Kaynak: *Newsweek*, Aug. 26, 2003. “The Death Convoy of Afghanistan” (medyanın Kasım 2002'deki olaylara atfen yayınladığı makale)

“Ocak ayında, Bostan'da İnsan Hakları Uzmanı iki müfettiş Afganistan'daki Şeberğan Hapishanesine yaptıkları yolculuğu anlattı. Gördükleri şeyler onları şok etmişti. 3000'den fazla Taliban taraftarı tutuklu (onlar zaten Kuzey Müttefik Kuvvetlerine teslim olmuşlardı), üst üste yığılmış, hasta, sefil ve aç haldeydi. Yalnızca 800 kişinin sığabileceği odaya tıkmışlardı. Kuzey Müttefikleri hapishane komutanı cesetlerin konulduğu yeri gördü, görüntüleri kabullendi ancak parasının olmadığını iddia etti.... Daha derin vahşet öyküleri ise bizzat mahkumlardan geldi. Koşulları ne kadar kötü olursa olsun, bu tutuklular şanslı olanlardı. Yaşıyorlardı. Yüzlerce yoldaşının Şeberğan'dan Kunduz' olan yolculuk için kargo konteynırlarına kapatıldığını, oksijensizlikten boğulmaya terkedildikleri için yolda öldüğünü söylediler....Pentagon sözcüleri konu ile ilgili sorular sorulunca şaşırıp kaldılar. Yönetimdeki görevliler *Newsweek*' in Amerika'nın Kunduz, Mezar-ı Şerif ve Şeberğan bölgelerinde o dönemdeki aktivitelerine ilişkin ayrıntılı bir açıklama taleplerine yanıt vermedi, ve Savunma Bakanlığı sözcüleri yanlış açıklamalarda bulundu. Aziz Er Rahman Razik'e göre Afgan İnsan Hakları Örgütü Başkanı “Konteynırlarda binden fazla insanın öldüğünü rahatlıkla söyleyebilirim.” dedi.

Yorum: Bu haber, *Newsweek*'te ‘sümenaltı’ edilmediği için çok önemliydi. Buna karşın haber diğer tüm ana haber dergileri ve medya kaynaklarında ya engellenmişti ya da saklanmıştı. Bildiğimiz kadarıyla *Newsweek*' te de devamı gelmemiştir.

3. Amerika, Irak'ta yarım milyondan fazla kişinin ölümünden sorumlu mudur?

Kaynak: *Mother Jones*, Nov/Dec.2001. "The Betrayel of Basra," by Chuck Sudetic (*Mother Jones*, yaygın haber ve yorum medya kaynakları dışında kalan muhalif bir kaynaktır.)

"Amerika Birleşik Devletleri on yıldır Irak'ın yabancı mal ve petrol geliri edinmesine konulan sıkı engelin devam etmesini en hararetli şekilde savunan bir ülkeydi. Bu kısıtlamalar, Saddam'ın iktidarını zayıflatmamıştı. Saddam'ı kimyasal, biyolojik ve nükleer silah programlarını bırakmaya zorlama konusunda başarısız oldular. Tersine bu yaptırımların yaptıkları öldürmekti.... İsrail'in Hayfa Üniversitesinde, Irak uzmanı olan Amatzia Bahram' a göre 1991 ve 1997 yılları arasında yarım milyon insan beslenme yetersizliği, önlenemez hastalıklar, ilaç yokluğu ve yaptırımların yolaçtığı diğer faktörlerden dolayı ölmüştür; çoğu yaşlı ve çocuktur. Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu aynı dönemdeki ölüm sayısını, 23 milyonluk Irak nüfusunda 1 milyondan fazla olduğunu belirtti. Bu makaleye göre, Iraklılar Saddam'ın en kötü düşmanı olarak Amerika'yı da artık düşmanları olarak görmeye başlamışlardı...Washington Saddam karşıtı isyankar tutumunu 1991'de terketti. Şimdi, acı somut bir şekilde önümüzde duruyor. Ve bu durum Saddam'ın devrinden sonra yıllardır Amerikan karşıtı demagog ve teröristlerce kötüye kullanılabilir hale gelecektir." Makale Amerika'da yaşayan bir Iraklı'dan şu alıntıyı veriyor, "Bu insanlar kendilerine yapılanı unutmayacaklar. Bu onların gözünde bir Katliamdır. Ve insanlar katliamı unutmazlar."

4. Amerika Birleşik Devletleri, imza attığı Uluslararası anlaşmalara uygun hareket etme konusunda bir sorumluluğa sahip midir?

Kaynak: *Press Democrat*, Feb. 9, 2003. "Bush Seeks Exemption for Pesticide" (kitlelesel medyaya ait haber kaynağı)

Bu haber kaynağına göre, 1987'de diğer 182 ülkenin yanı sıra ABD, ozon tabakasına zarar veren kimyasal maddelerin yokedilmesine ilişkin hazırlanan Montrö Protokolünü imzaladı. Fakat makaleye göre, Amerikan çiftçileri, "her 18 ayda bir solucanları, böcekleri, rodentları ve hastalıkları ...öldürmesi için toprağa renksiz, kokusuz bir gaz olan metil bromidin enjekte etmekten daha iyi bir alternatif olmadığını söylediler. Kimyasal maddenin gelişmiş ülkeler tarafından 2005'e kadar yasaklanması gerekiyordu." Bundan dolayı, Bush yönetimi EPA'nın 16 kimyasal maddenin kullanımına ilişkin muhafiyet almasını istedi. Makale Doğal Kaynakları Koruma Konseyi İklim Merkezinin politika direktörü David Doniger'den şu alıntıyı veriyor, "Biz birtakım zorlukların ortaya çıkacağını biliyorduk. Fakat tarım endüstrisinin bu süreci kötüye kullanacağını kesinlikle ummamıştık, ayrıca Bush yönetiminin yetiştiricilere ve kimyasal madde firmalarına bu denli boyun eğeceğini beklemiyorduk. Bu, uluslararası anlaşmaya sırtını dönmektir." Bu makaleye göre metil bromidden elde edilen bromidin atom başına ozon tabakasına yaptığı yıkıcı etki CFC'den (spreylerde yaygın olarak kullanılan kimyasal maddeler) çıkan klorinin etkisinden 60 kat daha fazladır.

Yorum: Bu makale yerel haberler bölümünün arka bölümlerinde saklandı.

5. Amerikan ordusu, askeri elemanlarına işkence ve cinayet teknikleri üzerine eğitim verilen bir okul mu işletiyor?

Kaynak: *Counter Punch*, February 1-15,2000. “New Army Plan for Torturers ‘School’ (*Counter Punch* karşıt bir yayın olup yaygın olmayan medyanın haber ve yorum kaynağıdır)

CounterPunch’a göre, Amerikan ordusunun Fort Benning bölgesindeki, Georgia, Amerikalıların Okulu, (The School of Americas) 60.000 mezun veren bir kuruluş olup, mezunları arasında Latin Amerika ordusunda en vahşi cinayet ve işkenceler yapan kişiler de vardır... Yıllar yılı Amerikan Ordusu Amerikalıların Okulunu hedef alan ve giderek artmakta olan bir kampanyayı kışkırtıyordu.... Her yıl Fort Benning önünde yapılan protestolara bağlı anarşide çok artış olmuş; geçen Sonbahar’da 15.000 kişi gösteri yapmış, 900 kişi de olay çıkarmıştı.” Makale, bu gösterilerden dolayı Ordunun, imajında değişikliğe gitmesi gerektiğini anladığını belirtti. Bundan dolayı, Kara Kuvvetleri Komutanı, Amerikalıların Okulu’ nun Amerika Birleşik Devletleri Yeryüzü Güvelik İşbirliği Askeri Enstitüsü’ şeklinde (United States Military Institute for Hemispheric Security Cooperation) değiştirileceğine ilişkin bir yasa değişikliği hazırladığını söyledi. Makaleye göre bu ‘yer aynı fakat isim farklıydı’. Yazı, yeni okulun işlevinin eski okulun işlevleriyle aynı olacağını belirterek, “ki bu şu demektir ve her zaman da böyle olmuştur: Amerika İmparatorluğunun onlardan yapmalarını istediği gözetim/nezaret görevlerini yürütecek ve bu işleri yapmaya istekli yeni tip subayların yetiştirilecektir.”

6. Amerikan hapishanelerinde yatan ruh hastalarını uzun süreli münzevi halde mahkum etmek insancıl mıdır?

Kaynak: *The Nation* (March 3, 2003), “The SuperMAX Solution”, Regan Good’. (The Nation, muhalif ve yaygın haber ve yorum medyası dışında kalan bir kaynaktır).

Bu başyazıya göre ruh hastası tutuklular giderek artan bir şekilde supermax olarak bilinen uzun süreli tek kişilik hücrelerde tutulmaktadır.

“Hücrelere yalnız başına 23 saatliğine kapatılan tutuklular 8’e 12 ebadındaki aynı hücrelerde yıllarca yiyip içiyor, uyuyor, dışkısını yapıyor, idrara çıkıyor, becerebiliyorsa okuyup yazıyor, izin verilirse televizyon izliyor, ya da radyo dinliyor. Monotonluk, duyularda azalma ve zorlanan işsizlik/tembellik... ciddi ruh hastalığı olan mahkumlar için işkence niteliğindedir. Makale, tutukluların böyle bir mahkumiyetten ancak hareketlerini düzelterek kurtulabilmenin yollarını ‘öğrenmek’ zorunda olacaklarını belirtiyor. Fakat Tamms hapishanesinde ruh hastalarına bakan avukat Jean Maclean Snyder birçok psikiyatri hastası tutuklunun hücrelerde tek başlarına tutulmakla iyileşemeyeceklerine işaret etti. “İnsanı iyi edebilecek hiçbir şey yok, hiçbir harekete izin verilmiyor.” Makale Amerika Birleşik Devletlerin’ de bu şekilde mahkum edilen 25.000 kişinin olduğuna dikkat çekmiştir.”

Yorum: Benzer bir konuda yine, 1998’de New York Times (5 Ekim), Amnesty International kuruluşunun Amerika’yı kendi ülkesinde en temel insan haklarını çiğnediğini belirtiyordu ve yaygın bir şekilde işlenen insanlık dışı ve aşağılayıcı uygulamalardan dolayı Amerikan ceza hukuku sistemini eleştiriyordu. Times’a göre Amnesty International’ın Genel Müdürü Pierre Sane şöyle söylemiştir: “Dünyanın en güçlü ülkesinin, uluslararası insan haklarını yalnızca başkalarını eleştirmek için kullanmasını fakat aynı standartları kendine uygulamamasını çelişkili buluyoruz.”

7. Amerika, insanlığa karşı işlenen suçlara ne denli karışmıştır?

Kaynak: *CovertAction Quarterly*, Winter 2001. “War Criminals, Real and Imagined,” Greorgy Elich (Covert Action Quarterly muhalif bir haber kaynağıdır) Aşağıdaki bölümler, 33 adet referans gösteren bu makaledeki bilgilerin özetidir.

Endonezya: 1965’te CIA destekli askeri darbe Endonezya Cumhurbaşkanı Sukarno’yu devirdi ve General Suharto’yu iktidara getirdi. Darbeyi takiben 500.000 ila 1 milyon arasında sivil, Suharto hükümeti tarafından öldürüldü. Bu siviller sendika üyeleri, köylüler, azınlık Çinliler ve Endonezya Kominist Partisi üyeleri idi. Bu dönemde Amerika, Suharto’ya Endonezya’da öldürmek istediği binlerce koministin listesini verdi ve gizliden askeri silahlarla onu destekledi. Suharto iş başında bir Başkan olduğu zaman Amerika bu ülkeye ekonomik yardım göndermeye başladı; ABD ve Batı Avrupa da ekonomik politika planlarına yardım etti. Amerikan’ın yardımı, Endonezya yabancı ülkeler lehine yatırım yasası çıkardıktan sonra 1969’a kadar 200 milyon dolara yükselmişti. “Takib eden yıllarda, Yeniden Düzen verilen Endonezya yüzlerce insanı hapse atmaya, işkence etmeye ve öldürmeye devam edecekti.”

Iran: CIA, 1983’te Tudeh Partisi üyelerine ait uzunca bir koministin listesini, bu insanları tehlikeli olarak hedef göstererek ve yakalanıp öldürüleceğini ümit ederek Humeyni Hükümetine verdi. Sonunda tüm parti, Humeyni Hükümetince 10.000 kişinin ölümüyle ortadan kaldırıldı. Tudeh partisi liderine işkence yapıldı ve televizyonda yalan itiraflarda bulunmaya zorlandı. 1989’da yine Amerikan destekli özel bir komite İran’da değişik partilere mensup 5000 kişiyi cezalandırarak öldürdü. Öldürülenler “solcu” ve dolayısıyla Humeyni yönetiminden sonraki dönemde potansiyel bir sorun olarak düşünülen kişilerdi.

Kamboçya: CIA destekli Kızıl Kmer (Khmer Rouge) 1975’te Kamboçya hükümetini devirdi. Bütün ülke tam anlamıyla, ilkel bir tarım ekonomisini oluşturmak için zorlama iş kampına dönüştürülmüştü. Sonraki iki yıl zarfında, 2 milyon Kamboçyalı açlık, hastalık ve idamdan öldü. Yüzbinlercesi işkence gördükten sonra öldürüldü. Kızıl Kmer Vietnam’ı işgal ettiği zaman Kamboçyalı ve Vietnamlıların başlattığı intifada ile Kızıl Kmer iktidardan düşürüldü. Amerika Kızıl Kmer’ in yeni Kamboçya sosyalist hükümetine karşı başlattıkları gerilla savaşını destekledi. Amerika’nın desteğiyle, acemi sosyalist hükümetini desteklemek için Kamboçya’da bulunan Vietnam askerleri oradan çıkartıldı. Prenslere Norodom Sihanouk ve Son Sann iktidarı almaya zorlandı, Amerika’nın yardımıyla Kızıl Kmer yeni hükümette önemli bir rol oynadı Fakat Kamboçya halkının buna karşı çıkması ve uluslararası mahkemenin kaçınılmaz oluşu nedeniyle Kızıl Kmer lideri Pol Pot’u Amerikan hükümetine teslim etmeyi teklif etti. Amerika Pol Pot’u almayı reddetti. Amerika, Birleşmiş Milletler davalarını kontrol etmeyi başardığı için Kızıl Kmer’in vahşice kötülüklerini destekleyen CIA’in rolü hiçbir zaman günışığına çıkartılamamıştır.

8. Bush yönetimi, Meksika’yı Birleşmiş Milletler’in Irak savaşını onaylaması amacıyla tehdit etti mi?

Kaynak: *Press Democrat*, March 10, 2003, “Let Them Hate as Long as They Fear”, Paul Krugman’ın başyazısı (Bay Krugman New York Times’da yazıyor).

Bu başyazıya göre Bush yönetimi, Meksika’yı Amerika’nın Irak’a karşı gireceği savaşa lehte oy vermesi için Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nde tehdit etti. New York Times yazarı Paul Krugman “Geçen hafta Ekonomist dergisinin Meksika’yı Birleşmiş Milletler kararı lehine oy vermezse Amerika’da Meksika

karşıtlığının artacağı konusunda uyarın bir Amerikan diplomatından alıntı yaptığını söyledi. Mevcut durumu, 1941'den sonra toprağa verilen Japon Amerikalıların durumlarıyla karşılaştırdı, ve Meksikalıların savaş sırasında şövenizm ateşini yakıp yakmayacaklarını soruyordu...' Ve Başkan Bush'un Copley Haber Servisine yaptığı görüşme de bunun üzerine geldi. Meksika'nın Amerika'nın istediği şekilde oy vermediği takdirde misilleme yapacağı ihtimalini öne sürdü...' Krugman'ın yazısına göre, Bush, Meksika ve diğer ülkeler Amerika'nın teklifine karşı çıktıkları takdirde, 'Bir anlamda disiplin etme konusunun gündeme geleceğini' söyledi. Krugman şöyle devam etti: 'Bu söylemler, sürekli koruyucu pozisyonunda bulunan Amerikan medyasında tam anlamıyla sümenaltı edilerek haber yapılmadı, buna rağmen aynı söylemler Meksika'da siyasi bir kaynar kazanın oluşmasına yolaçtı. White House ise olanları reddediyor ve Bush'un 'disiplinden' kastının tehdit olmadığını iddia ediyordu. Görüşmenin geri kalanına baktığınızda ve genelini düşündüğünüzde, kastedilenin tehdit olduğunu açıkça görebilirsiniz.'

9. Amerikan hükümeti düşman olarak şüphelendiği kişileri öldürmeleri için suikast timleri kurarak uluslararası hukuku ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Deklerasyonunu çiğniyor mu?

Kaynak: *New York Times*, August , 12, 2002, "Rumsfeld Weighs New Covert Acts By Military Units."

"Pentagon ve istihbarat görevlilerine göre Savunma Bakanı Donald H. Rumsfeld, terörizme karşı açılan küresel kampanyada Amerikan Özel Operasyonlar Kuvvetlerinin rolünü, Afganistan savaş alanlarından uzakta olan El-Kaide liderlerini yakalamak ya da öldürmek amacıyla onları dünyanın değişik yerlerine göndermek de emirle dahil geniş anlamda büyütmenin yollarını düşünmektedir... Özel Operasyon Birliklerine, El-Kaide liderlerini yakalama ve öldürme görevini verip vermeme konusunda yapılan tartışmalar bir noktada suikastları yasaklayan üst düzey çelişmektedir."

Yorum: BM İnsan Hakları Deklerasyonu (ki ABD de imzalayanlardan birisidir), suça karışmakla suçlanan herkese mahkemede kendini savunma hakkını garanti eder. Fakat Amerikan Özel Kuvvetlerince öldürülenler suçlu sayılacak ve öldürülecekti. Hiçbir tarafsız mahkeme suçluların delilerine bakmayacak ya da kendilerini savunmalarına izin verilmeyecektir. Amerikanın ise aynı şartlar altında başka bir ülkenin Amerikalıları öldürmeleri durumunda buna hararetli bir şekilde karşı çıkacağı çok açıktır. Elbette bu çelişkiye, İslami bir gazetede ilgili haber yapıldığında yer verilecektir.

10. Amerika Birleşik Devletleri "kibirli, yalnızca kendini düşünen, eleştirel olmayan, ilgisiz ve kültürlerarası diyaloga isteksiz ya da bu konuda beceriksiz midir?

Kaynak: *New York Times*, July 29, 2002, "Panel Urges U.S. to Rewamp Efforts to Promote Image Abroad."

"Bu hafta çıkacak raporda Dış İlişkiler Konseyi, birçok ülkenin özellikle çoğunluğu İslami olan ülkelerin ABD'yi yalnızca kendi çıkarını düşünen, hipokratik, ilgisiz ve kültürlerarası ilişkilere isteksiz ya da beceriksiz olarak gördüklerini belirtti... Rapor Amerika'nın İsraille ilgili politikalarının müslüman ülkeler gözünde ülkenin imajını düzeltmede büyük bir engel teşkil ettiğini ifade etmiştir. Ancak hükümeti, Filistinlilerin acıları ve mağduriyetleri ile ilgili olarak daha fazla şey yapmamakla suçluyor. Bush yönetiminin müttefiklerini kızdıran

‘yanlış anlaşılabilir ve/veya yanlış bir şekilde yönlendirilmiş’ politikalar sonucunda ülke dışındaki pozisyonunu zayıflattığını ifade etmiştir. Reddettiği politikalar arasında küresel ısınmayı azaltmaya dönük anlaşmalar yapmak, insansız mayın tarlalarını yasaklamak ve Uluslararası Suç Mahkemesi kurmak da bulunmaktadır.”

Yorum: Ortalama genel medyanın yorumları, Amerika’nın ciddi bir şekilde eleştirilişini diğer ülkelerin kıskançlığına ve Amerika özentisine bağlayarak açıkladı. Çoğu Amerikalı (haberlere yalnızca yaygın medya aracılığıyla ulaşanlar) Amerikan politikalarına yapılan eleştirilerin sağlıklı olmayıp gerçeklerden uzak olduğuna inanıyor. Raporun birçok versiyonu, Amerika’nın politikalarını değiştirerek değil de imajını (bu makalenin başlığında da olduğu gibi) değiştirerek daha iyi bir iş yapacağını vurguladı.

11. Amerika (Irak’ı saldırı ile tehdit ederken) hukuku kendi tekeline mi alıyor ve uluslararası ilişkilerde kaos mu yaratıyor?

Kaynak: Associated Press, Sept 3, 2002, “Nelson Mandela condemns U.S. threats to attack Iraq.”

“Johannesburg, Güney Afrika. Nelson Mandela Monday’e Amerika’nın Irak’a yaptığı tehdit karşısında ‘şaşkına döndüğünü’ açıkladı ve ayrıca Washington’u ‘uluslararası ilişkilere kaos getirdiği’ için uyardı”.... “İster süper güç isterse küçük bir ülke olsun BM’in dışına çıkararak bağımsız ülkelere saldıran her ülke bizi gerçekten dehşete düşürür...Hiçbir ülkeye kanunları istediği gibi kullanma hakkı verilmemelidir. Söyledikleri şeyler uluslararası ilişkilere kaos getirmektedir ve bunu en güçlü ifadelerle bunu kınıyoruz.”

Yorum: Nelson Mandela Nobel Ödülü kazanmış, uluslararası ünü olan bir liderdir, dolayısıyla bu haber, birçok yaygın medya organında yer almadı. Nelson Mandela’nın görüşlerine Amerikan medyasında yer vermek Amerikan hükümeti için utanç verici olurdu.

12. Amerika Birleşik Devletleri Birleşmiş Milletler’in işkence karşıtı oyunu veto etmeye çalıştı mı?

Kaynak: Associated Press, July 25, 2002, “U.S. fails to block U.N. anti-torture vote.”

“Birleşik Devletler Çarşamba günü yapılan, BM’in işkence anlaşmasını daha fazla güçlendirme planına ilişkin oylamayı engelleyemedi, üstelik müttefiklerince böyle bir şeye yeltendiği için epeyce eleştirildi. Amerika Birleşik Devletleri, protokol olarak bilinen bu denetleme mekanizmasınının Amerikan hapisanelerine ve Amerika’nın Küba’daki üssü Guantanamo Bay’de tutulan terör şüphelilerine yapılabilecek olası uluslararası ve bağımsız ziyaretlere yol açacağını ileri sürdü... Protokolün amacı ‘işkence ve insani olmayan ya da aşağılayıcı uygulama ve cezaları engellemek için özgürlükleri kısıtlanmış insanların buldukları yerlere bağımsız ve ulusal kuruluşların yapacakları düzenli ziyaretler sistemini kurmaktır....Amnesty International’ in raporuna göre geçen yıl, otoriteler 111 ülkede işkence yapmış ve insanlara kötü muamelelerde bulunmuşlardır.”

Yorum: Bu haber, genel medyanın birçok yayınında sümenaltı edildi çünkü bu, Amerika’nın İnsan Haklarını savunan, protokolün kınadığı “işkence ve diğer insanlıkdışı acımasız ve aşağılayıcı muamele ve cezalara” karşı bir ülke olma imajını tehdit ediyordu.

13. Birleşik Devletler hükümeti, uluslararası savaş suçları mahkemesinin kurulmasını engellemeye, Amerika'yı bu kuruluşun şartları dışında tutmaya çalıştı mı?

Kaynak: *Press Democrat*, March 12, 2003. "War Crimes Tribunal Sworn In."

"Dünyanın ilk süresiz savaş suçluları mahkemesi, Bush yönetiminin engellemelerine ve Amerika'yı bunun sonuçlarından muaf tutma çabalarına rağmen Salı günü Hollanda'da açıldı. Uluslararası üne sahip kişiler, mahkemenin kuruluşuna destek veren 89 ülkenin bir kısmını temsil etmeden önce Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan, 18 uluslararası hakimin görev yeminlerine başkanlık yaptı. Birleşik Devletlerin dikkat çeken yokluğu ise onun resmi temsilcisiydi."

Yorum: Amerikan Devlet Başkanlığı'nın, kurulacak dünya mahkemesinin reddine ilişkin yaptığı açıklama, kabaca, mahkeme kurulmadan önce bir Amerikalının savaş suçu ile suçlanmasının "siyasi" eksenli olacağı şeklindedir. Burada söylenmeyen şey, Amerikalıların savaş suçu işlemekten uzak oldukları varsayımdır.

14. Birleşik Devletler, Dünya Sağlık Örgütü'nün desteklediği sigara reklamlarının dünya çapında yasaklanmasına ilişkin anlaşmayı bozmaya çalıştı mı?

Kaynak: *The New York Times*, July 22, 2002. "W.H.O. Treaty Would Ban Cigarette Ads Worldwide."

Ceneva: Dünya Sağlık Örgütü'nün sigara içimini dünya çapında engelleme kampanyasının bir parçası olarak müzakereciler, sigara reklamlarını ve tütün firmalarının spor etkinliklerine sponsor olmalarını yasaklayan uluslararası bir anlaşmanın ana taslağını çizdiler... Sağlık ajansı, tütün kullanımının küresel bir sağlık tehdidi oluşturduğunu ve her yıl 4 milyon insanın sigaraya bağlı hastalıklardan öldüğünü söylüyor... Sigara karşıtı kampanyacılar, Bush yönetimini en zor tekliflerden biri olan, özellikle sigara reklamlarının yasaklanması ile ilgili öneriyi önemsememekle suçladı. Birleşik Devletler ise Amerikan konuşma özgürlüğü hakkının çiğneneceği gerekçesiyle geniş kapsamlı yasağa karşı çıkmaktadır...Taslak, anlaşmayı imzalayan ve onaylayan bütün ülkelerin "tütün tüketiminin, nikotin bağımlılığının ve tütün kullanımının önüne geçme ve azaltmaya" yönelik yasa yapılmasını öngörüyor. Tütün yetiştiriciliği ve tütün üretimine yapılan yardımlar aşamalı olarak kesilecek... Dünya Sağlık Örgütü, tütün devlerini görüşme sürecini zayıflatmak amacıyla kapalı kapılar ardından çalışmakla suçladı..."

15. Birleşik Devletler, bilgisinin olduğu ve olanları bilerek durduraktan kaçındığı şeklindeki verilere dayanarak, Ruanda'da 1994 yılında 800.000 insanın katledilmesine ilişkin suçu kabul ediyor mu?

Kaynak: *Houston Chronicle*, August, 22,2001. "Papers Show U.S. Officials Knew of Rwanda Genocide."

“Son zamanlarda halka açılan bazı hükümet belgeleri, birçok üst düzey Amerikan yetkilisinin 1994 İlkbaharında Ruanda’da yapılan soykırımın boyutlarını gerçekte bildiklerini, hatta bazı yetkililerin bu işe karışmamanın yollarını araştırdıklarını gösteriyor. George Washington Üniversitesi’nde özel bir araştırma grubu olan Milli Güvenlik Arşivi’ nin Salı günü çıkardığı 16 belge, Ruanda’da Nisan’dan Mayıs 1994’e kadar toplu cinayetler yapılırken, Clinton yönetiminin özgürleştirme uygulamalarına yönelik yeni ayrıntıları gözler önüne sermiştir. Haziran sonuna kadar tahminen 800.000 kişi hükümet destekli milisler tarafından öldürüldü... Eski Başkan Clinton’ın Mart 1998’ de Ruanda’ya yaptığı ziyaret sırasında, yönetiminin olaylar karşısında hiçbir şey yapmamasından dolayı derin bir vicdan azabı duyduğunu ifade etmiş ve Batılı hükümetlerin olanların sorumluluğunu paylaşmaları gerektiğini söylemiştir... Belgeler ayrıca ABD hükümetinin, toplu öldürmeleri soykırım olarak adlandırmaktan kaçınma kararının arkaplanı hakkında bilgi vermiştir... Yetkililer, soykırım terimi kullanıldığında, 1948 soykırım karşıtı konvensiyonuna imza atan ülkelerden olduğu için Washinton’un harekete geçmek zorunluluğunun doğacağından endişe etmişlerdir.”

16. Madde bağımlılığını büyük bir suç haline getirmek, cezada mantık dışı insafsızlığa; yönetimi zor ve aşırı pahalı cezaevi sisteminin oluşmasına mı yolaçıyor ?

Kaynak: *Newsweek*, February 12, 2001. ‘Special Report on Fighting Addiction’

Bağımlılığın yolaçtığı sonuçlar genelinde toplam olarak düşünüldüğünde oldukça sarsıcıdır. Amerikan cezaevlerindeki tutuklu sayısının son 20 yılda üçe katlayarak 2 milyona yaklaştığını düşünün, bunların yüzde 60 ila 70’inin yakalandıklarında uyuşturucu test sonuçları pozitif idi. Bu tutuklular 2.4 milyon çocuğun ebeveynidir ve çocukların orantısız bir şekilde anne babalarını taklit ederek hapse düşme olasılığı oldukça yüksektir. Brown Üniversitesi’nde yapılan bir çalışmanın üstel matematiğine göre hapisane nüfusu bu oranda büyümeye devam ederse, 2053’e kadar Amerika’da içerideki insan sayısı dışardakilerden daha fazla olacaktır... Bir zamanların ateşli savunucusu George Pataki ağır madde suçluları için asgari cezanın 15 yıldan 8 yıla indirilmesini ve hakimlere daha fazla yetki verilmesini önermiştir. Pataki özel affi gözden geçirdiğinde “inanılmaz derecede adaletsiz cezalar olduğunu – insanların bu işlere çok az karışsa bile, 15 yıl ceza yediklerini görmüştür.’ Fakat eyalet düzeyinde, sözde zorunlu asgari ceza gerekçelerinin yakınlarda iptal edilme tehlikesi yok. Harcamalardaki öncelikleri şimdilik saçma ve mantıksız gözükmektedir. Bağımlılık ve Madde Kötüye Kullanım Merkezi geçen hafta, eyaletlerin toplam bütçelerinin yüzde 13’ ünden fazlasını yalnızca bağımlılık enkazını ‘temizlemeye’ harcadığını gösteren bir çalışma yayınlamıştır - bu miktar, yüksek eğitime yetecek kadar olup önlem ve tedaviye harcanan paranın 100 katıdır. Rand Şirketi’nin yaptığı bir başka araştırma ise tedaviye harcanan her doların hizmetlerde yedi dolar tasarruf ettiğini göstermektedir. Bunun sebebi, bağımlıların yeni bir krize girseler bile tedavi boyunca maddeden uzak durmalarındadır ki bu da akut sağlık masraflarında ve hukuki konularda milyonlarca dolar tasarruf edilmesine yolaçmaktadır.”

17. Biyolojik silah yapımında kullanılan biyolojik ajanların esas sağlayıcısı Birleşik Devletler midir?

Kaynak: *New York Times*, March 16, 2003. “Iraq Links Germs For Weapons to U.S. and France.”

“Irak’ın Birleşmiş Milletlere en son sunduğu silah deklarasyonunu inceleyen Amerikan yetkilileri ve yabancı diplomatlara göre Irak’ın ürettiği arsenalde bulunduğu inanılan ve biyolojik silahların yapımında kullanılan bütün yabancı hücre örneklerinin kaynağı olarak, Virginia’daki biyolojik madde deposunu ve bir Fransız enstitüsünü gösterdi... Amerikan ve Fransız firmalarının 1980 yılında Irak’a silah programlarında kullanmak üzere 17 çeşit biyolojik ajan sattığını ortaya koyuyordu. Bunlar antraks ve bilinen en ölümcül zehirler arasında olan botulinum toksin yapımında gerekli olan bakterilerdi... Silahların Kontrolünü yürüten araştırma grubu, Wisconsin Projesi direktörü Gary Milhollin biyolojik silah sağlayıcılarının Irak’ın özellikle İran-Irak savaşında İran askerlerine karşı kimyasal silah kullandığı bilindiği için silah yapmak için toz örnekleri kullanabileceğini unutmamaları gerektiğini söyledi. Bay Milhollin, ‘satın alan ülkenin kimyasal silahlar programı üzerinde çalıştığını biliyorsanız, malı göndermekten çok bazı sorular sorma zorunluluğunuz vardır.’ dedi.”

18. F.B.I. ve Adalet Bakanlığı elektronik izlemenin bir “ihtiyaç” olduğu konusunda hakimleri kasıtlı olarak yanlış mı yönlendirdi? F.B.I. ve Adalet Bakanlığı böylesi izlemeler aracılığıyla edindikleri bilgiyi kötüye kullandı mı?

Kaynak: *New York Times*, August 23, 2002. “Secret Court Says F.B.I. Aides Misled Judges in 75 Cases.”

Halka duyurulan ilk yargı kararına göre Milli istihbarat mahkemesi, Federal İstihbarat Bürosu’nun sunduğu belgelerle 75’ten fazla davada yanlış yönlendirilmişti. FBI sunduğu dökümanlarda kablo bağlantıları ve diğer elektronik izleme aygıtlarına neden ihtiyaç duyduğunu kanıtlamaya çalışıyordu. Mayıs’ta bildirilen ancak Kongre tarafından bugün halka duyurulan Yabancı İstihbarat İzleme Mahkemesinin iddiaları, F.B.I. ve Adalet Bakanlığına yönelttiği eleştirilerinde oldukça can yakıcıydı. Mahkeme, F.B.I. ve Adalet Bakanlığının istihbarat bilgilerinin dedektiflerle serbestçe paylaşılmasına izin vererek Kongre’nin isteğine karşı çıkmaya çalıştığını belirtti... Esasında mahkeme, F.B.I. ve Adalet Bakanlığının gizli dinleme servisinden gelen bilgileri mahkeme incelemeleri olmadan ceza verilmesinde serbestçe kullanılmasına izin vererek hukuku ihlal ettiklerini; ve suç müfettişlerinin karşı istihbarat bağlantılarının kullanımı tam anlamıyla yönetemediklerini söyledi... Washington’daki Amerikan Sivil Özgürlükler Ulusal bürosunun yardımcı başkanı Gregory T. Nojeim, söylenenlerin F.B.I. ve Adalet Bakanlığının sağduyulu araştırmaları durdurmaya yönelik Dördüncü Düzeltme koruyucuları konusuna bir son verme çabaları anlamında “hayret verici” olduğunu söyledi.”

19. Birleşik Devletler işkence yapılmasını onaylıyor mu?

Kaynak: *The Nation*, March 31, 2003. “In Torture We Trust?” (Eyal Press’in makalesi).

El –Kaide lideri Halid Şeyh Muhammet’in geçenlerde yakalanması, işkenceyle ilgili tabunun yıkılmasına dair en son işaret. Muhammet’in yakalanışını takip

eden günlerde, ismi açıklanmayan bir yetkili Wall Street Journal'a Amerikan yargıçların terörizmle savaş kapsamında yakalananların sorgularında 'hafif dereceden tokatlamaya' izin vereceklerini söyledi. Diğerleri, Birleşik Devletlerin Muhammet'i laxer kurallarının uygulandığı başka bir ülkeye gönderilmesini önerdi. "Üst düzey bir eyalet hukukçusu, dergiye 'Muhammet'in Miranda haklarının ya da ona eşit hakların olduğu yakın bir yere gitmemesinin bir sebebi olduğunu' söyledi. 'Bu adamı pistol ile dövmemize izin veren başka ülkelere gidiyoruz.' dedi.... Geçen yıl 26 Aralık'ta Washington Post, 11 Eylül terörist saldırılarından beri binlerce şüpheliye yapılan işkence ve insanlık dışı muamele iddialarını ayrıntılarıyla veren bir ön sayfa haberi yayınlamıştır. Muhabirler, avukatlar ve farklı ajanslara tamamen kapalı olan CIA sorgu merkezlerinde tutulan El-Kaide üyeleri düzenli bir şekilde Amerikan Ordusu Özel Kuvvetlerince sorgulanmadan önce duvara çarpma, kafasını örtme, uykusuz bırakma, şiddetli ışığa maruz bırakma ve acı veren pozisyonlarda bantlanmış bir halde tutulmalarına ek olarak ayrıca 'yumuşatılmışlardı' – yani dövülmüşlerdi... Aynı makale yaklaşık 100 şüphelinin Amerika'nın müttefiği olan ve vahşi işkence yöntemlerinin uygulandığı diğer ülkelere gönderildiği kayıtlara geçerek Suudi Arabistan ve Fas' a transfer edildiklerini belirtmiştir....' Bir yetkili Post'a 'Biz onları [küfürlü konuşma] başımızdan atmıyoruz' dedi. 'Başka ülkeler –küfürlü konuşma- onları atsın' diye gönderiyoruz...' Afganistan'da Bagram üssünde Amerikan gözetimi altındayken ölen iki El-Kaide şüphelinin ölüm belgesi ikisinin de 'kaba kuvvete bağlı yaralanmalarından' öldüklerini gösteriyordu. Diğer tutuklular da zincirlerle tavandan asıldıklarını söyledi.

20. Birleşik Devletler Hükümeti, Irak'ın kimyasal silahlarını imha ettiğini biliyor muydu ve Hükümet bunu bildiği halde yalan mı söyledi?

Kaynak: *The Nation*, April 7, 2003. "The Big Lie?" (Russ Baker'in makalesi)

Newsweek 3 Mart sayısında, Bush yönetiminin Irak'ı aklayan bilgiyi kasıtlı olarak gizlediğini ortaya koymuştur- daha önce aynı güvenilir kaynaktan gelen bilgiler, Irak'ın 1991 Körfez Savaşından beri kitle imha silahlarını geliştirdiğini doğruladığı için yönetim tarafından kullanılmıştı. Bu açığa çıkarmanın tersine *Newsweek* bunu yeterince işlememeyi yeğlemiştir... İşte bunun arkaplanı: 1995 yaz mevsiminde, o zaman Saddam'ın damadı olan, Eski Irak askeri sanayi bakanı ve Irak'ın nükleer/kimyasal/ biyolojik programlarından sorumlu Tuğgeneral Hüseyin Kemal iltica etmiş ve tamamen doğru olduğu bildirilen o silahlara ait ayrıntılı bilgileri vermişti. Kemal'in sağladığı bilgiler çok önemli kanıtlar olarak ve Irak'a yapılan saldırılarda anahtar sebepler sayılmıştı. Devlet bakanı Collin Powell BM Güvenlik Konseyine yaptığı 5 Şubat sunumunda şunları söylemiştir: 'Irak'ın ölümcül sinir gazı VX'ten dört ton ürettiğini kabul etmesi yılları aldı.. Bu kabullenme müfettişlerin Saddam'ın damadı Hüseyin Kemal'in terkinin sonucu olarak toplanan belgelerden sonra olabildi ancak.' Fakat *Newsweek*'ten John Barry Yönetimin, Kemal'in - kişisel olarak Irak'ın 'bütün kimyasal ve biyolojik silah depolarını ve bunları taşıyacak füzeleri yokettiğini' bildiğine dair şahitliğinin temel elemanlarını ortaya koyduklarını belirtti.. Habere göre Birleşmiş Milletler müfettişleri daha fazla bilgi almak üzere Saddam'a blöf yapmak istedikleri için bu bilginin açığa çıkmasını örtbas etmişlerdi. Fakat Powell'in Kemal'in söylediklerinin yalnızca yarısı kullanmasının sebebi neydi? Ve niçin *Newsweek* ve geri kalan Amerikan medyası bu çok önemli habere bu kadar

az yer vermişti? *Newsweek*, haberi kapak yapmak veya Bush yönetiminin savaşa hiçbir sebep olmadan alelacele girdiğine ilişkin uzunca bir makalenin odak noktası yapmak yerine kısa, 500 kelimelik bir yazıyı 'periskop' (Çev. :Denizaltılarda denizüstünü görmeye yarayan bir tür dürbün) bölümünde yayınlamayı seçmiştir. Kimbilir diğer medyanın da Kemal'in öyküsünü işlememeleri sürpriz değildir: Büyük gazete ve dergiler, rakipleri tarafından haberin es geçildiğinin bilinmesinden nefret ederler. Hüseyin Kemal'in verdiği bilgiler Irak'a ait belkide havada yakalanabilecek en büyük haberlerdi, ancak tek anlamlı şey de bu değil. Milli Güvenlik Kurulu'nun BM Konsey üyelerini temsil eden diplomatları, Irak görüşmeleri sırasında istihbarat yoluyla izlediklerine dair İngilizlerin verdiği bilgiden Washington Post'un çok az sözetmesi ve Bush'a basın toplantısında hiçbir soru sorulmaması oldukça dikkate şayandır... Barry'nin Kemal ile ilgili yazısı, bütün bir sonuç olarak, Collin Powel'in İngiliz 'istihbaratı' diye bir lisans öğrencisinin tezinden alıntı yaptığını, Irak'ın nükleer silah geliştirmesine ilişkin ileri derecede İngiliz 'kanıtı'nın yönetim tarafından uydurulduğuna yönelik açıklamalar, -yalan bir kanıt yaratmak ve ülkeyi ve dünyayı kandırmak için- korkunç bir Büyük Yalanın işleme konulduğunu gösteriyordu.

Özet

Her dünya vatandaşı, o kültüre ait kitle medyası aracılığıyla insanlara kazandırdığı benlik imajını sorgulayan haber kaynaklarına ve yorumlarına ulaşmak ihtiyacını hisseder. Hiçbir kültür yansıttığı ve yarattığı bu imaja ulaşamaz. Kendi kendine hizmet eden bir 'imajın 'gerçekle' ne kadar uyumlu olduğu, eleştirel olarak iyi bilgilendirilmiş bir halk için değerlendirme yapmak anlamında önemlidir. ABD olayında ise yukarıdaki haberler ve haber öyküleri, büyük medyanın gündeminden gizlenen ya da karşıt ve kitlesel olmayan medyada çoğu zaman okunmadan geçen bir dizi habere örnektir. Muhafız yayınların Birleşik Devletlere ilişkin çizdiği portre başat olarak kontrolü elinde tutan büyük medyada sunulan oldukça pozitif öz-imajla tutarlı değildir. Çoğu Amerikan haber dinleyicisi için, Amerika'nın öz-imajı insan hakları, kişisel özgürlük, demokratik değerler ve sosyal adalet savunucusu olarak tartışmasız bir şekilde doğrulanmaktadır. Bununla birlikte hatırlamamız gereken şey birçok haber dinleyicisinin/alıcısının 'sümenaltı edilen' bilgileri nasıl ortaya çıkaracaklarını bilmedikleridir. Haberleri eleştirel bir gözle nasıl okuyacaklarını bilmiyorlar. Çoğu, ülkesinin imajı üzerinde ciddi ciddi düşünmemiştir bile. Dolayısıyla karşıt görüşteki haberleri araştırmak için hiçbir sebepleri yoktur ya da oldukça milliyetçi olan kendi öz-portrelerini sorgulamak için de sebepleri yoktur. İşte bundan dolayı yapıcı eleştireliliğe olan hayati ihtiyacın bilinmesinden kaynaklanan yüksek düzeydeki vatanseverliği başaramamaktadırlar. Böyle bir vatanseverlik ise bir ülkenin olmaya çalıştığı şeyi gerçekleştirmesine yardım eden bir olgudur.

İnterneti kullanma

İnternet, dünyanın herhangi bir yerinde insanların paylaştığı hem yaygın genel görüşleri hem de karşıt görüşleri öğrenmek amacıyla kullanılabilir. Aşağıdaki üç bilgi kaynağı yaygın inanışlar dışındaki bakış açılarını bulabileceğimiz kaynaklardır. Her zaman olduğu gibi kaynakları MUTLAK DOĞRULAR olarak değil de ana haber medyasında verilenlere alternatif teşkil eden görüşlere ulaşmaya yardımcı olarak öneriyoruz.

Bazı durumlarda, özellikle karşıt görüşleri olanların hapse konulduğu ya da öldürüldüğü ülkelerde, karşıt görüşler o ülkede yaşayan vatandaşlardan değil de o ülkeden göç edenlerden araştırılmalıdır. Amnesty International (www.amnesty.org), görüşleri zor kullanarak baskı altına alınan bireyleri bulup ortaya çıkarma anlamında iyi bir kaynaktır. Organizasyon yerküre üzerindeki bütün ülkelerin dahil olduğu insan hakları ihlallerini ortaya koymaya odaklanan yılda dört kere çıkan bir haber dergisi yayınlıyor (Amnesty Now). (<http://www.aiusa.org> sayfasını ziyaret edin).

Önemli kaynak türüne ikinci bir örnek, internetten ulaşılabilen “Statewatch” tır. Statewatch bir üst denetleme kuruluşu olup amacı Avrupa Birliği devletlerini ve sivil özgürlükleri izleme amaçlı bir veritabanı olarak hizmet vermektir. Mükemmel işleyişi ile ilgili olarak bir bilgi verecek olursa: Statewatch 1991’den beri veritabanına yeni görüntü, kaynak ve rapor içeren 25.500 bilgi girişi yapmıştır. Kitapçık ve raporlara ek olarak yılda altı kez Statewatch dergisini yayınlıyor. (<http://www.statewatch.org> sayfasını ziyaret ediniz)

Üçüncü kaynak örneği CovertAction Quarterly’dir (info%covertactionquarterly.org); amacı istihbarat ajanslarının (CIA, SDECE, MI-6, PIDE-DGS, SDIC, BOSS, MOSSAD vb. ve Amerikan, Fransız, İngiliz, Portekiz, İtalyan, Güney Afrika ve İsrail istihbarat servisleri) karıştırdıkları insan hakları ihlallerini, uluslararası ve ulusal hukuku çiğneyen hareketleri belgelemektir. Bu yayın, tipik olarak mali destek veren ülkelerin üstlenmedikleri eylemleri belgeler. Kaynakları ise özgür araştırmalar yapan gazeteciler, bilimadamları ve daha önce ajanlık yapan kişilerdir.

Bir başka strateji ise ‘Japon Perspektifleri’, ‘Asya Perspektifleri’, ‘Çin Perspektifleri’, ‘Orta Amerika Perspektifleri’, ‘Güney Amerika Perspektifleri’, ‘İslami Perspektifler’ gibi tanımlayıcı kelimeleri internete girerek araştırma yapmaktır. Bu yöntem, bir dizi kültürel ve siyasi duruş noktalarını görmenize yardım edecektir.

Alternatif Ek Haber Kaynakları

Aşağıda, yaygın ve genel görüşleri veren medyanın dışında kalan haber kaynaklarını ve haberlerin perde arkası veriliyor. Bu kaynakları da tıpkı yaygın anlayışların yansıtıldığı haber öykülerinde önerdiğimiz ettiğimiz gibi aynı eleştirellikte okuyacağınıza inanıyoruz. Bir kez daha, bu kaynakları MUTLAK GERÇEKLER olarak değil de ortalama görüşleri veren yaygın medya haberlerine alternatif yardımcı bakış açıları olarak veriyoruz.

Harpers

www.harpers.org

In These Times

www.inthesetimes.com

The Progressive

www.progressive.org

Z Magazine

www.zmag.org

Counter Punch

www.counterpunch.org

AlterNet

www.alternet.org

Common Dreams

www.commondreams.org

The Multinational Monitor

www.essential.org/monitor

Indy Media Center

www.indymedia.org

Dollars and Sense

www.dollarsandsense.org

The Nation

www.thenation.com

The Guardian

www.guardian.co.uk

Mother Jones

www.motherjones.com

The Village Voice

www.villagevoice.com

Free Speech T. V.

www.freespeech.org

Project Censored

www.projectcensored.org

Sonuç

Ulusal ve dünya haberlerinde medyaya ait önyargı ve propagandaların nasıl anlaşılacağı ve nasıl ortaya konulacağını öğrenmek zaman isteyen bir sanattır. Çünkü bu entellektüel sorumluluk, bütünlük ve özgürlük için de çok önemli bir sanattır. Bu minik kılavuz haberin ayrıntılarına uygulanacak entellektüel analiz ve değerlendirmenin geliştirilmesine yönelik bir başlangıç noktası sunuyor. Kişi kendini bu sanatta geliştirdiğinde, sosyal doktrinlere bağlılık ve toplum-merkezcilik gibi eğilimlerinde önemli kırılmalar yaşar.

Elbette sonunda, hepimiz neye inanacağımıza ve nasıl hareket edeceğimize karar vermek zorundayız. Bunu eleştirel ya da eleştirel olmayan, rasyonel ya da irrasyonel, bencilce ya da adil bir şekilde yapabiliriz. Ya somut olarak sosyal şartlanmışlığımızı ve ona eşlik eden ideolojilerimizi kabul edeceğiz ya da bu şartlanmanın ötesine gidip büyüme sağlamak için bilinçli bir seçim yapacağız. Seçim bizimdir. Hiç kimse bizim adımıza karar veremez. Sosyal şartlanmalarımızın ve kendimizi düşünmenin biraz daha ötesine geçmeyi seçersek, özgür kişiler ve bilinçli hareket eden/sağduyulu vatandaşlar olabiliriz.

Kısaltılmış Eleştirel Düşünme Kavram ve Terimleri Sözlüğü

Eleştirel düşünme: Kendi kendini yönlendiren, öz-disiplinli, kendi kendini gözleyen ve kendini doğrulayan düşünmedir. Oldukça katı mükemmellik standartlarını ve bunların dikkatli kullanımının kabulünü varsayar. Doğamızda varolan ben-merkezciliğin ve toplum-merkezciliğin üstesinden gelebilmede, etkili iletişim ve problem çözme becerilerini ve fedakarlığı gerektirir. Herkes düşünür; doğamız gereği böyle yaparız. Ancak düşünme eylemi çoğu zaman kendi haline bırakılır, bu durumda da önyargılı, çarpıtılmış, taraflı, bilgilendirilmemiş ya da tamamen karşıt halde kalır. Baştansavma bir düşünüş hem para hem de yaşam kalitesi açısından oldukça pahalıdır. Eleştirel düşünme ile varılan düşünsel mükemmellik sistematik bir şekilde desteklenmelidir. İyi yetişmiş bir eleştirel düşünür, açık ve tam olarak formüle ettiği hayati soruları sorar ve problemler ortaya koyar; konuyu etkili bir şekilde yorumlayabilmek için soyut görüşleri kullanarak ilgili ilgileri toplar ve değerlendirir; iyi sonuçlara ve çözümlere ancak bunları ilgili kriter ve standartlara uygulayarak varır; alternatif düşünce sistemleri içerisinde kendi varsayımlarını, beklentilerini ve sonuçlarını gerektiği gibi bilerek ve değerlendirerek açık bir şekilde düşünür; karmaşık sorunlara çözüm bulmada başkalarıyla etkili iletişim kurar.

Kültürel varsayım: Kültürün benimsettiği (sıklıkla açıktan olmayan) ve hiçbir değerlendirmeye tabi tutulmamış inançlardır. Bir toplum içerisinde büyüdüğümüz için toplumun bakış açılarını, değerlerini, inançlarını ve pratiklerini fazla düşünmeden içselleştiririz. Bunların her birisinin temelinde pekçok varsayım vardır. Bu varsayımlar içinde algıladığımızı, özdeşleştiğimizi, düşündüğümüzü ve deneyimlerde bulunduğumuzu farketmeden 'şeyleri gözüktükleri kültürel açıdan' değil de 'esasinda oldukları gibi' gördüğümüzü zannederiz. Kültürel kabullerimizi eleştirel olarak irdeleyebilmemiz için onların farkında olmak, çok önemli bir eleştirel düşünme boyutudur.

Veri: Kendileri aracılığıyla sonuçlara varılabilecek ya da yorum ve teorilerin onlar üzerlerine inşa edilebileceği gerçeklikler, sayılar ve bilgilerdir. Eleştirel düşünen kişiler olarak esas ana veriyi, yaptığımız çıkarımlardan ve vardığımız sonuçlardan ayırdetmeliyiz.

Ben-merkezcilik: Herşeyi kendisiyle ilişkilendirerek görme eğilimidir; olguların göründükleri andaki algılarını gerçeklerle karıştırmak; kendine odaklı olma eğilimi ya da yalnızca kendini ve kendi çıkarını düşünme eğilimidir; bencillik. Kişinin arzuları, değerleri ve inançları (ki bunlar kendi kendini kanıtlar şekilde doğrudur ve diğer herşeyin üzerindedir) genellikle bütün yapılan yargılamaların ve deneyimlerin normları olarak eleştirilmeden sıkça kullanılır. Ben-merkezcilik eleştirel düşünmeye engel en temel etmenlerden birisidir. İnsan eleştirel düşünmeyi öğrendikçe daha rasyonel ve daha az ben-merkezci olur.

İrk - merkezcilik: Kişinin kendi ırkını ve kültürünü daha üstün görme , ona imtiyaz tanıma eğilimi olup derinlerde yatan kendi toplumunun diğer bütün toplumlara üstün olduğu inancıyla beslenir. Toplum-merkezcilik ben-merkezciliğin kişiden topluma uzanmış biçimidir. Eleştirel olmayan veya bencilce düşünme şekli doğası gereği ya ben-merkezlidir ya da toplum/grup-merkezlidir. (Toplum-

merkezcilik daha geniş kapsamlı olması, örneğin, kişinin mesleği gibi sosyal grupla ilişkili olmasına karşın ırk-merkezcilik ve toplum-merkezcilik terimleri birçok yerde eş anlamlı olarak kullanılır.) Irk-odaklılığın ya da toplum-merkezciliğin 'tedavisi' karşı grup ve kültürleri empatik bir tutum içerisinde anlamaya çalışmaktır. Fakat böyle bir empatik düşünce nadiren oluşur. Bunun yerine insanlar çoğu zaman toleransa sadece dudak ucuyla dokunurken kendi kültürünün inanç, pratik ve normlarına öncelik tanır. Eleştirel düşünenler ise ait oldukları grupların diğer grupların üzerinde olduklarını varsaymazlar. Bunun yerine her görüşü doğru bir şekilde kendi içinde güçlü ve zayıf noktalarını belirlemeye çalışırcasına kritik etmeye çalışırlar. Bir ülkeye olan bağlılıkları o ülkenin ilke ve idealleriyle ilişkilidir; kişilere, partilere ya da geleneklere bağlı değildir.

Tarafsızlık/açık görüşlülük: İyi eğitilmiş bir akıl, düşünen kişinin konuyla ilgili tüm perspektiflere nesnel bir tutumla yaklaşmasını sağlar. Kişinin kendi duygu ve bencil menfaatlerine, veyahutta arkadaşının, grubunun ya da milletinin duygu ve çıkarlarına referans göstermeksizin bütün bakış açılarına aynı derecede yaklaşmaya bilinçli bir gereksinim duymayı gerektirir. Bireylerin kendi menfaatlerini ya da grubunun üstünlüklerini referans almadan entellektüel standartları izlediğini gösterir.

İnsan doğası: Bütün insanların ortak niteliğidir. İnsanların hem birincil hem de ikincil doğaları vardır. Birincil doğamız kendiliğinden, ben-merkezli ve güçlü bir şekilde içgüdüsel düşüncelerimize temel olan... gerçekçi olmayan inançların oluşmasına eğilimlidir. İnsanların inanmak istedikleri şeye, öncelikli çıkarlarına neyin hizmet ettiğine, kişisel rahatlık ve haklılık duygularını neyin koruduğuna, tutarsızlık duygularını neyin en aza indirdiğine ve kendi doğruluklarının neye dayandığına inanmaları için eğitime ihtiyaç duymazlar. İnsanların çevrelerindeki insanların neye inandıklarına: ebeveynlerinin ve arkadaşlarının neye inandığına, dini ve okul otoritelerinin onlara ne öğrettiklerine, medyanın sıklıkla tekrarladığı şeylere ve içinde yetiştikleri ülkede yaygın şekilde inandıkları şeylere inanmaları için özel bir eğitime gereksinim duymazlar. İnsanların kendi düşüncelerine katılmayan insanların yanlış yaptıklarını, belkide taraflı olduklarını düşünmeleri için eğitime ihtiyaçları yoktur. İnsanlar kendilerini en temel inançlarının kendiliğinden doğru veya kanıtlarla da kolayca doğrulandığını zannetmeleri için eğitime ihtiyaç duymazlar. İnsanlar doğal olarak ve kendiliğinden kendi inançlarıyla özdeşleşirler. Birçok fikri anlaşmazlığı kişisel saldırı olarak tecrübe ederler. Bunun sonucu olarak gelişen savunuculuk ise diğer görüşlere sıcak bakma ya da o görüşler içinde düşünme ile karışır.

İnsanların rasyonel kişiler olarak yeterli işlev görme kapasitesi yani ikinci doğalarını geliştirebilmeleri için geniş kapsamlı ve sistematik uygulamalara ihtiyaçları vardır. Rasyonel olmayan inançların gelişimine yolaçan eğilimleri tanıyabilmek için geniş kapsamlı ve sistematik pratiklere gereksinim duyarlar. İnsanların, tutarsızlıklardan hoşlanmamak, açık olabilmek, neden ve kanıt arama tutkusu içinde olmak ve başkalarının görüşlerine karşı adaletli olabilmek için geniş kapsamlı uygulamalara ihtiyaçları vardır. İnsanların belli bir bakış açısına ihtiyaç duyduklarını, çıkarımlar doğrultusunda yaşadıklarını, gerçekliğin bilgisine ulaşabilecekleri doğrudan bir hattın olmadığını, kişinin düşüncelerinin doğruluğu hakkında içinden gelen baskın duygusu olmasına ve yine de düşündüğü şeyin yanlış olabileceğini kavrayabilmesi için geniş çaplı pratikler yapmaya ihtiyaçları vardır.

Entellektüel otonomi: Kişinin inançları, değerleri ve çıkarımları üzerinde akılcı kontrolünün olmasıdır. Eleştirel düşünmenin ideali, kişinin kendisi için düşünmeyi, düşünce süreci üzerinde kontrol sağlamayı öğrenmektir. Entellektüel otonomi ısrarcılığı, inatçılığı ya da isyankarlığı gerektirmez. İnançları, onları sorgulamak akılcı olduğunda sorgulamak, onlara inanmak gerektiğinde inanmak ve onlara uygun davranmak akılcı olduğu zamanlarda ise öyle davranmak için sebep ve delillere dayanarak analiz etmeyi ve değerlendirmeyi gerektirir.

Entellektüel güven ya da mantığa güven: Uzun vadede, mantığa olabildiğince yer verildiği müddetçe kişinin ve insanlığın yüksek menfaatlerine hizmet edilebileceğine olan güven, – bu, insanları kendi rasyonel melekelerini geliştirerek sonuçlara kendilerinin ulaşmalarını teşvik ederek; insanların rasyonel bakış açılarını esas alarak (tam bir teşvik ve iyi bir eğitimle) kendileri için düşünmeyi, mantıklı sonuçlar çıkarmayı, tutarlı ve mantıklı düşünmeyi, birbirini mantığa dayanarak ikna etmeyi ve mantıklı olmayı, insanoğlunun doğasında ve toplumun derinliklerine yerleşmiş engellere karşın öğrenebileceklerine ilişkin bir inanç geliştirmelerini teşvik ederek başarılabilir. Kişinin diğerinin anladığı, mantık kullanarak problemleri çözdüğü, mantık kullanarak ikna ettiği, mantıkla ikna edildiği deneyimler sonrasında akıl yürütmeye olan güveni daha da gelişir. Kişinin bir otorite ya da sosyal baskı sonucu bazı şeylere inanması beklendiğinde ise, mantığa olan güveni sarsılır.

Entellektüel cesaret: Üzerinde normalde ciddi bir şekilde durmadığımız düşünce, inanç ya da bakış açılarımıza tam tersini yaptığımızda bizde oluşacak olumsuz tepkilerimize aldırmadan, onlarla yüzleşme ve dengeli bir şekilde değerlendirme isteğidir. Bu cesaret tehlikeli ve saçma olduğu düşünülen düşüncelerin kimi zaman mantiken (tamamen ya da kısmen) doğrulanabileceğini, çevremizdekilerin benimsediği ya da kafamıza yerleştirilen sonuç veya inançların bazen yanlış ya da yanıltıcı olabileceğini bilmekten gelir. Kendimiz için neyin ne olduğunu belirleyebilmek için ‘öğrendiğimiz’ şeyleri pasif bir şekilde ve eleştirmeden kabul etmemeliyiz. Entellektüel cesaret burda işin içine girer, çünkü bir şekilde tehlikeli ve saçma olduğu düşünülen görüşlerin kısmen gerçekleri yansıttığını, ve ait olduğumuz sosyal grupların güçlü bir şekilde inandıkları bazı konularda kısmi çarpıtma yaptıklarını ya da içinde biraz yalan olduğunu anlayacağız. Böylesi zor durumlarda düşünce şeklimizde doğru olabilmek cesaret ister. Üzerine titrenilen düşünceleri sorgulamak zordur ve normalin dışına çıkmamanın cezaları çoğunlukla ağır olur.

Entellektüel empati: Kişinin başkalarını anlayabilmesi için kendini imgesel olarak onların yerine koyması gerektiğini bilmesidir. Anlık algularımıza veya uzun süredir sahip olduğumuz inançlarımızla ilgili gerçeği belirleyebilmek için ben-merkezci eğilimlerimizin olduğunu bilmek zorundayız. Entellektüel empati diğerlerinin düşünüş ve mantıklarını yeniden doğru bir şekilde oluşturmak, ve terimlerden, varsayımlardan ve başkalarının fikirlerinden bir mantık geliştirebilme becerisiyle ilişkilidir. Bu özellik ayrıca, kesinlikle haklı olduğumuza inanmamıza karşın hatalı olabileceğimizi düşünüp, yeniden aynı hataya düşebileceğimizin farkında olmayı gerektirir.

Entellektüel alçakgönüllük: Ben-merkezci eğilimlerinin kişiyi yanıltma ihtimalinin bulunabileceği koşullara karşı duyarlı olması gerektiğini, ve kişinin kendi görüşlerinin yanlış, önyargılı oluşu ve ayrıca bakışının sınırlı oluşu da dahil her türlü bilgisinin kısıtlı olduğunu bilmesidir. Entellektüel tevazu, hiç kimsenin gerçekte bildiğinden daha fazlasını iddia etmemesi temeline dayanır. Bu, basitçe

karactersizliği ya da teslimiyetçiliği gerektirmez. Entellektüel gösterişçiliğin, kendini beğenmişliğin ya da kibrin olmadığını; kişinin en temel inançlarının güçlü ve zayıf yönlerinin neler olduğuna ilişkin bir içgörüsü olduğunu gösterir.

Entellektüel dürüstlük: Kişinin kendi düşünüş biçimine karşı dürüst olması, entellektüel standartlarında tutarlı olması, düşmanının düşüncelerine bile aynı derecedeki zor delil ve kanıtları uygulaması, başkaları için savunulan şeyi uygulamaya koyması, ve kendi düşünce ve eylemlerindeki çelişki ve tutarsızlıkları dürüstçe kabul etmesi gerektiğine ilişkin bilinçtir. Bu özellik ancak destekleyici atmosfer altında gelişebilir; bu tür ortamlarda insanlar kendilerini güvende hissederler, çelişkilerini dürüstçe, serbest bir şekilde kabullenirler. İnsanlar böylesi ortamlarda çelişkili tutum ve düşüncelerini düzeltme yolunda gerçekçi yollar geliştirip ve bunları paylaşabilirler. Daha ileri düzeydeki bir tutarlılığın başarılabilmesi için karşılaşılan güçlüklerin dürüstçe kabullenilmesi gerekir.

Entellektüel disiplin: Entellektüel standartlara, entellektüel özene, dikkate, düzene ve bilinçli kontrole uygun düşünme özelliğidir. Disipline edilmemiş bir düşünür güvenilir olmayan sonuçlara vardığını, kafa karıştıran fikirlere daldığını farkedemez, ilgili kanıtları düşünemez. Dolayısıyla, entellektüel disiplin eleştirel bir kişi olmanın özüdür. Kişinin elindeki entellektüel ödeve odaklaşması, gereken kanıtları bulması ve dikkatlice değerlendirmesi, soru ve problemleri sistematik bir şekilde analiz etmesi ve bunlara işaret etmesi, düşünme sürecini açıklık, netlik, tamlık, tutarlılık gibi entellektüel standartlara göre yapması için aklını disipline etmesi gerekir.

Entellekteüel sabır/gayret: Entellektüel içgörü ve gerçekleri tüm zorluklara, engellere ve engellemelere karşın yine de onları izlemeye istekli ve bunun bilincinde olmaktır; başkalarının irrasyonel karşı çıkışlarına rağmen rasyonellik ilkelerine sadık kalma ihtiyacı, daha derin bir anlayış ve içgörü geliştirmek için gerekirse daha fazla zaman harcayarak kafa karışıklığı ve çözüme ulaşmamış sorun ve sorularla mücadele etme ihtiyacıdır.

Entellektüel adalet duygusu: Tüm düşünce biçimleriyle sempati duyarak ilgilenmek ve kişinin duyguları, derin ilgisi ya da arkadaşı, grubu veyahutta kendi ulusunun duygu ve çıkarlarına başvurmadan aynı entellektüel standartlarla bu bakış açılarını değerlendirme isteği ve ihtiyacıdır. Kendinin ya da ait olduğu grubun üstünlüklerine başvurmaksızın entellektüel standartlara uyulmasını gerektirir.

Yorum/Yorumlama: Kişinin kendi kavrayışını, deneyim, perspektif, bakış açısı ya da felsefesini belli bir yapıya oturtmak için kullanmasıdır. Yorumlar gerçekliklerden, kanıttan ve durumdan ayırdedilmelidir. (Bir insanın sessizliğini bana karşı bir düşmanlığın ifadesi olarak yorumlayabilirim. Böyle bir yorumlama doğru olabilir ya da olmayabilir. Kendi motivasyon ve davranış örüntülerimi o kişiye yansıtmış olabilirim, ya da doğru bir şekilde bu yapıyı diğerinde görmüş olabilirim.) En iyi yorum, kanıtları en fazla dikkate alandır. Eleştirel düşünen kişiler yorumlarının farkında olurlar, yorumları kanıtlardan ayırdedebilirler, alternatif yorumları düşünür, ve yeni kanıtlar ışığında yorumlarını tekrar gözden geçirebilirler.

Çok-mantıklı (çok-boyutlu) sorunlar: Birden fazla düşünce hatta birbiriyle çelişen düşünce ve referans yapılarıyla analiz edilebilen ve kendilerine bu şekilde yaklaşılabilen problemlerdir. Örneğin, birçok ekolojik sorunun bir dizi boyutu vardır: tarihi, sosyal, ekonomik, biyolojik, kimyasal, ahlaki, siyasi ve bunun gibi. Birçok mantığı bir arada rahatça kullanabilen bir kişi çoklu perspektifler içerisinde

diyalojik ve diyalektik bir şekilde düşünme, entellketüel empati kurma, farklı disiplinler ve alanlar arasında dolaşarak düşünebilme konusunda hiç sıkıntı çekmez.

Çok-mantıklı düşünme: Sempatı duyarak birden fazla bakış açısı içerisinde düşünmek ve akıl yürütmektir.

Ulusal önyargı: Ülkesinin inançları, gelenekleri, pratikleri, imajı ve düşünce tarzı lehinde taraf olmaktır, bir tür toplum-merkezcilik ya da ırk-merkezcilik biçimidir. Bu, içinde doğup büyüdüğü inanç, gelenek, uygulama ve dünya görüşünün hep lehinde düşünenler için kaçınılmaz olmasa bile yine de doğaldır. Maalesef bu favori eğilim çoğu zaman bir tür taraflılığa dönüşür – daha fazla ya da az katı olmak, mantık dışı ego-farklılaşması ki bunlar kişinin kendi milleti ile ilgili ve, daha büyük ölçekte, dünya ile ilgili görüşlerini çarpıtır. Bu eğilim, kişinin fazla düşünmeden kendi hükümetinin tarafını tutma, diğer uluslarla olan sorunlarında hükümetin yaptığı açıklamaları eleştirmeden kabul etme, “düşman” ülkelerin değerlerini aşağılarken eleştirel olmayan bir şekilde kendi ülkesinin değerlerini abartma eğilimleri şeklinde ortaya çıkar. Ulusal önyargı dünyadaki bütün ulusların yazılı ve görsel medyasına yansır. Olaylar, o ülkeye hakim olan ortamda anlamlı gözükken şeylere göre ya yayınlanır ya da yayınlanmaz, ve öyküler o bakış açısını geçerli kılacak şekilde biçimlendirilir. Belli bir dünya görüşüne uyacak şekilde kurgulanmalarına karşın, haber öyküleri yansız ve objektifmiş gibi sunulur, ve eleştirilmeden olduğu gibi kabuledilir çünkü insanların olaylar hakkındaki düşüncelerinin gerçekleri yansıttığını varsayarlar. Sorumlu, eleştirel düşünen, dürüst ve sağduyulu kişiler olabilmek için, insanların eleştirel olmayan milliyetçiliğin de ötesinde perspektiflerini genişletmeleri için haber ve haber yazılarında ulusal önyargıların neler olduğunu bulup çıkarmayı deneyip uygulamalıdır.

Bakış açısı (perspektif): İnsan düşüncesi ilişkisel ve seçicidir. İnsanları, olayları ve olguları her açıdan her an için anlamak imkansızdır. Amaçlarımız sıklıkla olguları görme şeklimizi kontrol eder. Eleştirel düşünme, düşüncelerin analizi ve değerlendirilmesinde bu gerçeğin dikkate alınmasını gerektirir. Bu, insan düşüncesinin gerçeği kavrayamayacağı ve nesnelliği başaramayacağı anlamına değil de insana ait gerçekliğin, nesnelliğin ve içgörünün her zaman sınırlı, yanlı olup mutlak olmadığı anlamına gelir. ‘Bir bakış açısı içerisinde mantık yürütmekten’ söylemek istediğimiz şey, düşünme biçimlerimizin kaçınılmaz olarak belli bir odak noktası veya eğiliminin olduğudur. Düşüncemiz bazı konulara bazı açılardan odaklaşır. Odaklandığımız şeyi ya değiştirebiliriz ya da odaklaşma açımızı değiştirebiliriz. Bir konu hakkındaki düşünme açımızı genellikle isimlendiririz. Örneğin, bir konuya siyasi, bilimsel, şiirsel ya da felsefi açıdan bakabiliriz. Olaylara muhafazakar açıdan, liberal, dini ya da seküler açılardan bakabiliriz. Bir konuya kültürel ya da maddi açıdan veya her ikisi açısından da bakabiliriz. Kişinin bir soruya ya da konuya nasıl yaklaştığını bilirsek (geniş çaplı derin perspektiflerinin ne olduğunu) o kişinin mantığını anlama konusunda daha iyi bir pozisyonda oluruz.

Önyargı: Gerçeklikler –lehte ya da aleyhte - bilinmezden önce oluşan bir karar, inanç, düşünce ve bakış açısı kanıta ve mantığa dirençlidir, ya da çeliştiği gerçekleri hiçe sayar. Kendi kendini bildiren önyargı enderdir. Önyargı hemen hemen her zaman belirsiz, belli bir mantığa oturtulmuş, sosyal geçerliliği sağlanmış, işlevsel biçimlerde. İnsanların başkalarının haklarını gaspederken geceleri rahatça uyumalarını sağlar. İnsanların istediklerinden daha fazlasını edinmelerini veya istediklerini daha kolay elde etmelerini sağlar. Çoğu zaman abartılarla ve kendi kendini doğrulamayla onaylanır. Sosyal kurumlarımızda bencilce düşüncelerin

gelişmesine yolaçan bu güçlü eğilimleri, üstün eylemlerde ve ahlaki retoriklerde ortaya çıkan şeylerde bile, farketmedikçe düşünce ve eylemlerimizdeki önyargı problemiyle etraflı bir şekilde yüzleşemeyiz. Eleştirel olmayan ve bencilce bir eleştirel düşünce çoğunlukla önyargılıdır.

Kendi kendini-aldatma: Kişinin gerçek motivasyonları, karakteri veya kimliği hakkında kendini kandırmasıdır. İnsan türünün bir tanımı da “Kendini Kandıran Hayvan” olmasıdır. Kendini kandırma insan hayatının temel problemi olup yaşanan acıların bir nedenidir. Eleştirel düşünmenin temel amacı öz-yansıtma yoluyla kendini kandırmanın önüne geçmektir.

Sosyal çelişki: Toplumun söylemleriyle uygulamalar arasındaki tutarsızlıktır. Her toplumda o toplumun kendi imajı ile toplumun gerçek karakteri arasında bir miktar tutarsızlık vardır. Sosyal çelişki, tipik bir şekilde insanların sosyal veya kültürel düzeyde kendilerini aldatmalarıyla yakından ilişkilidir. Eleştirel düşünme, tutarsızlıkların bilinmesinde önemlidir, ve bu bilme süreci değişimin oluşması ve sonunda ortaya çıkacak bütünlük açısından önemlidir.

Toplum/grup-merkezlilik: Kişinin ait olduğu sosyal grubun diğer grup ve toplumlara özünün gereği olarak ve kendi kendini kanıtlar bir şekilde üstün olduğu varsayımıdır. Bir grup ya da toplum, kendini üstün gördüğü zaman, düşüncelerini doğru veya tek mantığa dayalı ya da ıspatlanabilir bakış açıları olarak her hareketinin haklı bir nedeni olduğunu düşündüğünde, bu üstünlük duygusunu doğal olarak bütün düşünme biçimlerine uygulayacak dolayısıyla sonuç olarak dar görüşlü olacaktır.

Belli çıkarlar peşinde olmak: 1) Başkalarının harcanması pahasına bile olsa kişisel avantaj peşinde koşmak 2) Grup olarak iş gören, başkalarını kullanarak kendi kolektif bencil amaçlarının peşine düşen ve başkalarını etkilemeye çalışan insanlar. Birçok grup, yasaların özel olarak onlara sağladığı imkanları kullanarak Kongre'ye para, güç ve çıkar sağlamak için lobi yaparlar. *Çıkar* terimi klasik olarak *halkın çıkarı* teriminin karşıtıdır. Halkın çıkarı için Kongre'ye lobi yapan bir grup, birkaç kişi için özel avantaj peşinde olmaz, bütün toplumun ya da çoğunluğun korunması için çaba sarfeder. Solduğumuz havanın kalitesini koruma halkın çıkarına olan bir konudur. Ama birkaç güvenlik aksamı olan ucuz araba üretimi ise bir grubun çıkarıdır (araba üreticilerine daha fazla kazandırdığı için).

Düşünen'in Kılavuzu Kütüphanesi

Düşünen'in Kılavuzu serisi pratik, pahalı olmayan, öğrencilerin ve eğitimcilerin eğitim (ana kitaplara ek olarak), öğrenme ve öğretme kalitelerini iyileştirecek taşınabilir referanslar/ kaynaklar sağlamaktadır. Birçok şeyi içeriyor olması öğrencilerin ister sınıf içinde ister sınıf dışında istedikleri her an ona ulaşabilmelerini kolaylaştırır. Az ve öz oluşu ise temel eleştirel düşünme ilkelerinin hatırlanmasını kolaylaştırır.

Öğrenciler ve Eğitimciler İçin

Critical Thinking – The essence of critical thinking concepts and tools distilled into a 19-page pocket-size guide. (1–24 copies \$4.00 each; 25–199 copies \$2.00 each; 200–499 copies \$1.75 each) #520m

Analytic Thinking - This guide focuses on the intellectual skills that enable one to analyze anything one might think about — questions, problems, disciplines, subjects, etc. It provides the common denominator between all forms of analysis. (1–24 copies \$6.00 each; 25–199 copies \$4.00 each; 200–499 copies \$2.50 each) #595m

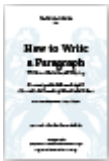
Asking Essential Questions - Introduces the art of asking essential questions. It is best used in conjunction with the Miniature Guide to Critical Thinking and the How to Study mini-guide. (1–24 copies \$6.00 each; 25–199 copies \$4.00 each; 200–499 copies \$2.50 each) #580m

How to Study & Learn - A variety of strategies—both simple and complex—for becoming not just a better student, but also a master student. (1–24 copies \$6.00 each; 25–199 copies \$4.00 each; 200–499 copies \$2.50 each) #530m

How to Read a Paragraph - This guide provides theory and activities necessary for deep comprehension. Imminently practical for students. (1–24 copies \$6.00 each; 25–199 copies \$4.00 each; 200–499 copies \$2.50 each) #525m

How to Write a Paragraph - Focuses on the art of substantive writing. How to say something worth saying about something worth saying something about. (1–24 copies \$6.00 each; 25–199 copies \$4.00 each; 200–499 copies \$2.50 each) #535m

The Human Mind - Designed to give the reader insight into the basic functions of the human mind and to how knowledge of these functions (and their interrelations) can enable one to use one's intellect and emotions more effectively. (1–24 copies \$5.00 each; 25–199 copies \$2.50 each; 200–499 copies \$1.75 each) #570m

Foundations of Ethical Reasoning - Provides insights into the nature of ethical reasoning, why it is so often flawed, and how to avoid those flaws. It lays out the function of ethics, its main impediments, and its social counterfeits. (1–24 copies \$6.00 each; 25–199 copies \$4.00 each; 200–499 copies \$2.50 each) #585m

How to Detect Media Bias and Propaganda - Designed to help readers come to recognize bias in their nation's news and to recognize propaganda so that they can reasonably determine what media messages need to be supplemented, counterbalanced or thrown out entirely. It focuses on the internal logic of the news as well as societal influences on the media. (1–24 copies \$6.00 each; 25–199 copies \$4.00 each; 200–499 copies \$2.50 each) #575m

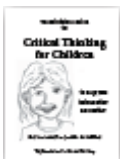
Scientific Thinking - The essence of scientific thinking concepts and tools. It focuses on the intellectual skills inherent in the well-cultivated scientific thinker. (1–24 copies \$6.00 each; 25–199 copies \$4.00 each; 200–499 copies \$2.50 each) #590m

Fallacies: The Art of Mental Trickery and Manipulation - Introduces the concept of fallacies and details 44 foul ways to win an argument. (1–24 copies \$6.00 each; 25–199 copies \$4.00 each; 200–499 copies \$2.50 each) #533m

Engineering Reasoning - Contains the essence of engineering reasoning concepts and tools. For faculty it provides a shared concept and vocabulary. For students it is a thinking supplement to any textbook for any engineering course. (1–24 copies \$6.00 each; 25–199 copies \$4.00 each; 200–499 copies \$2.50 each; 500–999 copies \$1.75 each; 1000–1499 copies \$1.50 each) #573m

Critical Thinking for Children - Designed for K–6 classroom use. Focuses on explaining basic critical thinking principles to young children using cartoon characters. (1–24 copies \$5.00 each; 25–199 copies \$2.50 each; 200–499 copies \$1.75 each) #540m

Eğitimciler için

Active and Cooperative Learning - Provides 27 simple ideas for the improvement of instruction. It lays the foundation for the ideas found in the mini-guide How to Improve Student Learning. (1–24 copies \$3.00 each; 25–199 copies \$1.50 each; 200–499 copies \$1.25 each) #550m

How to Improve Student Learning - Provides 30 practical ideas for the improvement of instruction based on critical thinking concepts and tools. It cultivates student learning encouraged in the How to Study and Learn mini-guide. (1–24 copies \$6.00 each; 25–199 copies \$4.00 each; 200–499 copies \$2.50 each) #560m

Critical and Creative Thinking - Focuses on the interrelationship between critical and creative thinking through the essential role of both in learning. (1–24 copies \$6.00 each; 25–199 copies \$4.00 each; 200–499 copies \$2.50 each) #565m

Critical Thinking Reading and Writing Test - Assesses the ability of students to use reading and writing as tools for acquiring knowledge. Provides grading rubrics and outlines five levels of close reading and substantive writing. (1–24 copies \$6.00 each; 25–199 copies \$4.00 each; 200–499 copies \$2.50 each) #563m

Socratic Questioning - Focuses on the mechanics of Socratic dialogue, on the conceptual tools that critical thinking brings to Socratic dialogue, and on the importance of questioning in cultivating the disciplined mind. (1–24 copies \$6.00 each; 25–199 copies \$4.00 each; 200–499 copies \$2.50 each) #553m

Critical Thinking Competency Standards - Provides a framework for assessing students' critical thinking abilities. (1–24 copies \$6.00 each; 25–199 copies \$4.00 each; 200–499 copies \$2.50 each) #555m

“Detecting Media Bias”

Guide Price List:

(+ shipping and handling),

Item #575m

1–24 copies \$6.00 each
25–199 copies \$4.00 each
200–499 copies \$2.50 each
500–999 copies \$1.75 each
1000–1499 copies \$1.50 each

For More Information

(To order guides or to inquire about other resources)

Phone: 707-878-9100

Fax: 707-878-911

E-mail: cct@criticalthinking.org

Web site: www.criticalthinking.org

Mail: Foundation for Critical Thinking

P.O. Box 220

Dillon Beach, CA 94929

Eleştirel Düşünme Vakfı

Eleştirel Düşünme Vakfı, eğitimde, toplum içerisinde adil bir şekilde düşünmeyi, entelektüel empati, entelektüel tevazu, bütünsellik ve entelektüel sorumluluğu temel alan bir düşünce tarzı geliştirerek temelden bir değişimi amaçlamaktadır. Zengin bir entelektüel ortam, eğitimin temeline eleştirel düşünmeyi yerleştirerek başarılabilir. Niçin? Çünkü öğrenciler öğrendiklerini derin ve esaslı bir şekilde hayatlarına uygulayabilirlerse, entelektüel ortam gelişir. Dahası, hızla değişen dünyada, artan karmaşa ve birbirine olan artan bağımlılıkta, eleştirel düşünme, şimdi, ekonomik ve sosyal hayatta kalma için bir gereklilik olmuştur. Yayınlarımız, videolarımız, oturumlarımız, konferanslarımız ve profesyonel gelişim programlarımız hakkında daha fazla bilgi almak istiyorsanız bizimle iletişime geçiniz.

Yazarlar hakkında

Dr. Linda Elder psikoloji ve eleştirel düşünmeyi kolej düzeyinde öğreten bir eğitim psikoloğudur. Eleştirel Düşünce (ED) Kurumunun Başkanı ve ED Merkezinin Yönetim Kurulu Başkanındır. Dr. Elder düşünce ve duygu, biliş ve duygulanım arasındaki ilişki üzerine özgün bir araştırma yapmış ve eleştirel düşüncenin aşamalarına ilişkin özgün bir teori geliştirmiştir. Gelişimsel Eğitim Dergisi'nde Eleştirel Düşünce üzerine olan bir köşe de dahil olmak üzere eleştirel düşünce üzerine yazılmış bir dizi makalenin hem yazarlığını hem ikinci yazarlığını yapmıştır. *'Eleştirel Düşünce: Kendi öğrenme biçiminiz ve yaşamımızla ilgili sorumluluğu alma gereçleri'*, ve *'Eleştirel Düşünce: Profesyonel ve Bireysel Yaşamımızda sorumluluk almaya yönelik gereçler'* adlı iki kitabın ikinci yazarlığını yapmıştır. Kendisi dinamik bir sunucudur.

Dr. Richard Paul uluslararası eleştirel düşünce (ED) hareketinin önemli bir lideridir. ED merkezinde araştırma yöneticisi olup 'National Council for Excellence in Critical Thinking' kuruluşunun başındadır. 200 makale ve 7 kitap yazmıştır. Eleştirel düşünce üzerine yüzlerce workshop ve PBS için 8 ED video programı yapmıştır. Eleştirel Düşünme ile ilgili görüşlerine *'The New York Times, Education Week, The Chronicle of Higher Education, Educational Leadership, Newsweek, US, News and World Report, ve Reader's Digest'* kendi yayınlarında yer verilmiştir.

Eleştirel Düşünme Vakfı

www.criticalthinking.org

707-878-9100

800-833-3645

cct@criticalthinking.org

ISBN 0-944-583-20-2

İtem # 575m